

Economia sostenible: el valor compartit com a estratègia empresarial

Tutor: Carlos Llorens Centelles

Ariadna Ferreres Boquera

Institut Comte de Rius

2022-23

**PREMI
EUROPA
JOVE**

“En mis tiempos se hacían ONGs para cambiar el mundo, ahora se hacen empresas.”

-B Lab-

*“El valor compartido ya no es una teoría, es una realidad.
Las empresas que no lo abracen quedarán atrás.”*

-Michael Porter-

ABSTRACT

Los recursos del planeta son finitos, y el sistema productivo y la forma de consumo actual no son sostenibles a largo plazo. ¿Pueden las empresas transaccionar hacia un modelo más sostenible sin dejar de generar ingresos? ¿Pueden los organismos internacionales y los Estados cambiar las dinámicas y favorecer un modelo más sostenible? El objetivo de este estudio es dar respuesta a estas preguntas. Para ello, se ha realizado un sintético análisis de las principales actuaciones llevadas a cabo por organismos internacionales a lo largo de las últimas décadas; así como las principales actuaciones llevadas a cabo en el marco de la UE. El trabajo se complementa con un análisis de la evolución del concepto de sostenibilidad en el ámbito empresarial hasta llegar al momento actual en el cual este concepto, de forma embrionaria, abarca una triple dimensión: económica, social y medioambiental. Por último, se ha realizado un trabajo práctico entrevistando a empresas sostenibles y acreditadas con la certificación B-Corp y una encuesta a la población de la zona de Tarragona.

The planet's resources are finite, and the current production System and way of consumption are not sustainable in a long term. So, can companies transition to a more sustainable model while keep generating revenue? Can International organizations and States change the dynamics and favour a more sustainable model? The target of this study is to answer these questions. To do so, a synthetic analysis of the main actions carried out by international organizations over the last decades, has been accomplished; as well as the main actions effectuated within the framework of the EU. The project is complemented with an analysis of the evolution of the concept of sustainability in the business field, up to the ongoing moment in which concept, in an embryonic way, covers a triple dimension: economic, social, and environmental. Finally, a practical job has been accomplished interviewing sustainable and accredited companies with the B-Corp certification and a survey of the population of Tarragona.

AGRAÏMENTS

Només puc dir gràcies al meu tutor i professor Carlos Llorens, per confiar en mi i en la meva labor i mai dubtar dels resultats. També, el més important, per acceptar la meva idea de Treball de Recerca i donar-me les seves sinceres opinions i suggeriments que he tingut molt en compte malgrat la meva tossuderia i extrem perfeccionisme.

Eternament agraïda amb la meva mare per orientar-me i motivar-me a instigar a fons en tots i cadascun dels aspectes del treball i treure'n un aprenentatge d'ells.

També a les meves companyes de classe per aconsellar-me des de la seva experiència.

Per últim, expressar la meva majúscula gratitud a les empreses que han participat i fet possible la posada en pràctica del meu treball, especialment al Pau Vila de **LC Paper** i l'Alicia Alegret de **Delafruit** per les seves aportacions i temps dedicat.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	4
1.1 Motivació	4
1.2 Objectius	5
1.3 Hipòtesis i punts a tractar	5
1.4 Metodologia	7
2. SOSTENIBILITAT: Concepte i Evolució	8
2.1 Concepte	8
2.2 L'evolució en el temps del concepte de sostenibilitat	8
3. PRINCIPALS ACTUACIONS DE GOVERNS I ORGANITZACIONS NO GUBERNAMENTALS EN PRO DE LA SOSTENIBILITAT	9
3.1 Àmbit Internacional	9
3.2 Àmbit Europeu	11
3.3 Àmbit Estatal: Espanya	12
4. PRINCIPIS GENERALS MODERNS DE LA GESTIÓ POLÍTICA MEDIAMBIENTAL	13
5. SOSTENIBILITAT I EMPRESA	14
5.1 Evolució i concepte actual	14
5.2 La Gestió de la sostenibilitat a les empreses: indicadors, certificats i segells de sostenibilitat	17
5.3 Indicadors	17
5.4 Certificats i segells	19
6. CONCLUSIÓ I VALORACIÓ PERSONAL	21
7. BIBLIOGRAFIA	25
8. ANNEXOS	28

1. INTRODUCCIÓ

1.1 Motivació

Quan era petita, acostumava a entretenir-me amb l'ordinador mirant vídeos i jugant a jocs per internet. Recordo que era això el que estava fent un dia quan de sobte, em va aparèixer un anunci d'una organització anomenada "Greenpeace": "Salvem les balenes en perill d'extinció de la caça furtiva al Japó"; acompanyat d'un vídeo trist i esgarrifós on es podia veure com es duia a terme aquesta pràctica i quin era el cruel destí d'aquests animals. El cert és que em va impactar molt, em semblava impensable que coses així succeïssin i no deixava de preguntar-me com era possible que es permetessin dites accions. Recordo el mal cos que se'm va quedar i sense pensar-m'ho dos cops, vaig clicar al botó de "Firma la petició".

Aquest clic, en realitat, és l'origen de moltes coses i en realitat, podríem considerar que és el punt de partida del motiu darrere d'aquest treball. Amb aquest clic, el meu jo de 6 anys va firmar a favor de l'aturament de la caça de balenes al Japó i indirectament, l'afiliació a les causes sostenibles, ecològiques i animalistes. Dies més tard, la meva mare —que en aquell moment es trobava a la feina— va rebre una trucada de *Greenpeace* preguntant per la seva filla. Evidentment, la meva mare es va quedar sorpresa, en *shock*, i els va comunicar que en realitat la persona per la qual preguntaven tenia 6 anys. Naturalment, una nena de 6 anys no té telèfon i jo, per omplir la casella del formulari, vaig introduir el de la meva mare. El més graciós de la història és que mentre la meva mare es mantenia perplexa descobrint aquesta nova faceta meva, jo estava a casa, tan feliç, sentint-me plena i realitzada, sabent que havia fet un bon acte i que havia contribuït a ajudar a aquelles pobres balenes. I és, justament llavors, quan vaig consolidar el meu interès pel medi ambient, convertint-me en una jove més membre d'aquella ONG.

Vaig firmar molts més moviments animalistes i ambientals i, cada cop que podia, aprofitava petites oportunitats per involucrar-me el màxim possible en la sostenibilitat. Per exemple, vaig formar part de la brigada d'escola verda del meu institut i, entre altres coses, vaig assistir a diverses manifestacions, incloent-hi una macro manifestació a Madrid convocada pel motiu de l'escalfament global. La meva motivació per la sostenibilitat neix d'aquesta satisfacció de saber que estic fent un bé i de l'interès a voler contribuir a fer del món un lloc millor, ja que, inclús llavors, sabia que el món està ple d'injustícies i que necessita la nostra ajuda. En la meva opinió, la política i la sostenibilitat van agafades de la mà, perquè és trist, però sense reglaments que obliguin la ciutadania a fer accions bones, gairebé ningú ho farà pel seu propi compte. Per aquest motiu, entre altres coses, veig el Treball de Recerca una oportunitat a més a més de per tot el que ja he explicat, per a promoure i visibilitzar la sostenibilitat com una opció de vida viable i sobretot necessària, especialment en l'àmbit de l'economia; pilar del món i veritable motor del canvi. I és

que les empreses són les noves ONG: necessitem consumir per viure i no obstant això, la forma en la qual ho fem actualment, consumint en excés, desproporcionadament, malbaratant recursos i buscant únicament maximitzar els beneficis sense importar el cost humà i ecològic de fer-ho, està generant una falsa sensació de benestar, un món dependent que està abocat a l'autodestrucció; ja que és qüestió de temps que el sistema caigui i es torni insostenible.

1.2 Objectius

En aquest treball exploraré el concepte de sostenibilitat, la seva relació amb l'economia i la política en un intent de comprendre o donar forma al problema que impedeix que, com a espècie, remem tots a una per a la preservació del planeta. En el procés, però, no només analitzaré la qüestió amb un prisma marcadament ecologista, sinó que tractaré de posar-me a la pell de les empreses, tractant de comprendre el seu punt de vista i els seus arguments i motius darrere de la recerca dels models sostenibles o el rebuig d'aquests. A més a més, tractaré de comprendre què entenen les empreses, en línies generals, per model de sostenibilitat o model de producció verda, com afronten les empreses sostenibles la qüestió de la competitivitat ferotge del mercat envers les que no ho són, i quines són les millors pràctiques de les empreses més sostenibles.

1.3 Hipòtesis i punts a tractar

Així doncs, arribats a aquest punt, em formulo les següents preguntes:

1. És el sistema productiu actual, basat en el **neoliberalisme**, el millor sistema que podem desenvolupar? Ho és almenys en termes de progrés i sostenibilitat?
2. Existeix la possibilitat real de transicionar cap a un model realment sostenible? I si és així, pot fer-se sense col·lapsar el funcionament de les societats modernes?

D'ambdues preguntes formulo la següent hipòtesi:

Hipòtesi 1. En realitat, la transició sí és possible, en termes de factibilitat, donat que existeixen els recursos, tecnologies, procediments i, en definitiva, les eines necessàries per a fer-ho. Malgrat tot, sembla ser que no hi ha una veritable voluntat de fer-ho, en tant que implica certes concessions i sacrificis, especialment des del poder polític. Una explicació raonable d'aquesta situació pot tenir origen en la por que els responsables polítics poden tenir respecte les possibles repercussions electorals negatives derivades de la presa de mesures polítiques necessàries en termes de sostenibilitat però impopulars per les afectacions directes i, sobretot, immediates sobre la qualitat de vida de la ciutadania.

Així doncs: Evitem canviar els nostres models productius perquè el model ecològic, en si mateix, és menys productiu i per tant, redueix de forma significativa la producció de beneficis; o bé, evitem fer-ho per supèrbia o ignorància, derivades de no ser plenament conscients de la manca de sostenibilitat del model actual i de les seves implicacions pel futur del planeta i de la nostra pròpia espècie?

I en la mateixa línia, la ignorància seria producte de la nostra naturalesa orgullosa o d'una constant desinformació, potser articulada pels interessos del poder polític i de les grans empreses i corporacions?

Per altra banda, també em formulo interrogants al voltant del món empresarial, tals com:

1. Són les empreses sostenibles el futur?
2. Com és el procés de transició de les empreses no sostenibles a les sostenibles?
3. Quins efectes té no realitzar aquesta transició, des del punt de vista empresarial?
4. Quines dificultats i problemes hi ha, que alenteixen aquest procés?

I d'aquí em plantejo les següents dues hipòtesis:

-Tecnològics. Les tecnologies de reciclatge i d'aprofitament existeixen però són costoses i el seu ús no compensa l'enorme cost econòmic que suposen. En altres paraules, no estan en un punt prou evolucionat com per a ser rendibles i per tant, no són accessibles per a totes les empreses (les més petites o les que tenen marges de benefici més ajustats no s'ho poden permetre) i les que sí que poden aprofitar aquestes tecnologies sovint escullen prescindir d'elles perquè el cost no els compensa.

-Econòmics. Una menor demanda dels productes de manufactura ecològica o sostenibles, fet que podria tenir explicació en **a)** l'estigmatització/desconeixement sobre la qualitat o els avantatges d'aquests productes; i **b)** el cost d'aquests que, generalment, acaba repercutint sobre el client final. Generalment, el problema té origen en el fet que, donat que la producció sostenible té costos tecnològics associats més alts, el seu cost de producció acaba sent també superior, fet que normalment es tradueix en que aquest valor superior s'internalitza en el preu final del producte.

-Polítics. La falta de polítiques específiques dona lloc a buits legals importants que poden generar dos efectes contra la sostenibilitat rellevants: per una banda, possibiliten que les empreses els utilitzin per a maximitzar beneficis o evitar grans costos, evitant penalitzacions que, en altres casos, poden ser objecte de sanció legal; i per l'altra, generen respostes poc indulgents o inclús

contraproducts, en casos on per exemple, el càstig per la infracció és desproporcionat i inferior al dany causat. Per altra banda, això pot tenir diverses explicacions, però una d'evident és que, ens agradi o no, els canvis polítics sempre van per darrere dels canvis socials. És a dir, primer sorgeix el problema, després s'exigeix la solució i finalment, la llei intervé establint mecanismes de control i sanció. En aquest sentit podem tenir l'esperança de que amb el temps, la política escolti les demandes ciutadanes i adequi la seva intervenció al que necessita la societat. Tot i així, hi ha un problema que sempre serà insalvable i relaciona la legislació amb avançament tecnològic. I és que, donat que la tecnologia evoluciona a velocitats vertiginoses, és molt difícil que la llei la reguli adequadament i en temps real. En altres paraules, la llei sempre anirà per darrere dels nous avenços tecnològics i de les implicacions, dilemes i problemes que arribin amb aquests.

-Socials. Per últim, una darrera causa pot tenir la seva explicació en la pròpia ciutadania i en l'expressió de la seva voluntat popular. Podríem parlar, per exemple, de causes relacionades amb el civisme i la voluntat; és a dir, ens podríem trobar que la ciutadania dificulta la transició perquè la rebutja o no la considera necessària, sent això conseqüència d'una falta de coneixements i/o d'una carència de formació/educació/conscienciació en el tema o bé per una falta conscient i deliberada d'interès, motivada, potser, per la preferència de no reduir la qualitat de vida a canvi d'afavorir la sostenibilitat. Així doncs, ja sigui per ignorància, indiferència o un extrem positivisme vers la qüestió, el pensament dels ciutadans pot estar influint molt en la situació actual i en les possibilitats reals de canvi.

Hipòtesi 2: Malgrat la urgència i la viabilitat a llarg termini de la transició cap a un model sostenible és plausible pensar que existeixen interessos i agendes ocultes que, ja sigui de forma directa o indirecta, alenteixen el canvi. Per exemple, mitjançant la difusió conscient d'informació falsa, esbiaixada o incompleta. En altres paraules: és possible que els interessos dels polítics o de les grans multinacionals que, precisament pel seu poder econòmic, són capaços d'influir en els Estats (per exemple, forçant l'obtenció de beneficis fiscals o l'aprovació de polítiques públiques mitjançant, entre altres coses, de la influència d'associacions lobbistes o grups de pressió) alterin les normes del joc social i polític en funció d'interessos que el ciutadà desconeix. Així, quan interessa, la qüestió ecològica pot sobredimensionar-se o relativitzar-se, fent que sigui més o menys rellevant depenent del moment i la seva voluntat.

1.4 Metodologia

Amb l'objectiu d'endinsar-me en la qüestió de la relació i dependència entre economia, política i un futur sostenible i ecològic he optat per elaborar el present treball mitjançant una metodologia dual. Aquest mètode dual consisteix en:

Recerques bibliogràfiques, entrevistes de primera mà amb empreses, textos legals, certificacions i les opinions de la ciutadania respecte la seva posició davant un producte i empreses sostenibles; per obtenir-ne una valoració i conclusió del que implica una economia verda i la filosofia del valor compartit en la nostra economia.

2. SOSTENIBILITAT: Concepte i Evolució

2.1 Concepte

Segons el Gran Diccionari de la Llengua catalana (diccionari.cat) es descriu com a **sostenibilitat** el “conjunt de polítiques destinades a fer compatible el creixement econòmic i la preservació de la biodiversitat i evitar, en darrer terme, la degradació de la biosfera provocada per l’acció humana”¹

Si bé és veritat que arran dels diferents documents i informació analitzada hi ha diferents conceptes de sostenibilitat (alguns molt vinculats a l’ecologia), també sembla ser que hi ha un cert consens amb descriure el **Desenvolupament sostenible** com aquell “desenvolupament capaç de satisfer les necessitats del present sense comprometre la capacitat de les futures generacions per a satisfer les seves pròpies necessitats”². Aquesta definició és va utilitzar per primer cop a l’**Informe Brundtland** (1987) de les Nacions Unides, també conegut com l’informe *Nuestro Futuro Común*.

2.2 L’evolució en el temps del concepte de sostenibilitat

Abans i durant la Revolució Industrial hi havia la idea generalitzada d’un progrés fonamentat en donar resposta a les necessitats humanes i la creença generalitzada que els recursos naturals eren il·limitats.

¹ <https://www.diccionari.cat/GDLC/sostenibilitat#>

² <https://www.un.org/es/ga/president/65/issues/sustdev.shtml>

Aquesta idea va començar a canviar als anys 70 del segle XX. En aquest canvi va tenir un paper important l'**informe Meadows** anomenat també "Els límits de creixement" (1972) que va tenir molt ressò i que va generar molta polèmica. Aquest informe va ser encarregat pel **Club de Roma**, entitat internacional no governamental que aplega personalitats (científics, economistes, expolítics, industrials,...) de més de 52 països. L'informe alertava que si continuàvem amb el mateix sistema productiu es podria arribar a produir un col·lapse durant els 100 anys següents, degut a l'esgotament dels recursos naturals, l'increment de població, la contaminació, i el sistema alimentari. Aleshores, fa 50 anys, l'informe ja proposava mesures que segueixen sent vigents actualment com la millora de la producció d'aliments bàsics i el reciclatge de residus, entre d'altres.

Un altre punt d'inflexió va ser el ja anomenat **informe Brundtland** (1987) que reconeix que els models econòmics poden no ser sostenibles en el temps, i que el desenvolupament econòmic, per a ser sostenible, ha d'atendre les necessitats presents sense comprometre el futur del planeta. Per tal que això sigui possible, l'informe establia que calen mesures polítiques que promoguin un ús correcte dels recursos naturals.

Aquesta concepció del desenvolupament sostenible vinculat a la relació entre creixement econòmic i recursos naturals del planeta ja ha estat superada en l'actualitat. Així, en la darrera dècada trobem nombroses referències en les que el concepte de desenvolupament sostenible engloba també factors socials; fins al punt que quan l'ONU l'any 2015 estableix l'Agenda 2030 es parteix de la base que "l'erradicació de la pobresa [...] és una condició indispensable per a assolir el desenvolupament sostenible"³.

3. PRINCIPALS ACTUACIONS DE GOVERNS I ORGANITZACIONS NO GUBERNAMENTALS EN PRO DE LA SOSTENIBILITAT

3.1 Àmbit Internacional

Un dels principals actors en l'àmbit internacional en la promoció de mesures i actuacions en pro de la sostenibilitat del planeta és l'ONU, que al 1972 va crear el Programa de les Nacions Unides sobre Medi Ambient (PNUMA), que estableix i lidera l'agenda ambiental a nivell global.

³ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/development-agenda/>

Històricament, un dels primers textos claus en aquesta matèria va ser el **Protocol de Montreal (1987)**, que estableix la necessitat de protegir la capa d'ozó mitjançant la presa de mesures per estabilitzar la producció total mundial i intentar eliminar, en la major mesura possible, les substàncies que l'esgoten.

Una altra fita molt significativa ha estat el **Protocol de Kyoto** que va entrar en vigor al febrer de 2005, tot i que va ser aprovat al desembre de 1997. Aquest protocol va suposar l'entrada en funcionament de la **Convenció Marc de les Nacions Unides pel Canvi Climàtic**. La gran importància d'aquest protocol és que comprometia als països industrialitzats a limitar i reduir les emissions de gasos amb efecte hivernacle, demanant als països signants l'adopció de mesures en els seus països per fer possible aquest objectiu. És vinculant només a països desenvolupats, on s'inclouen els països de la Unió Europea i 37 països industrialitzats, excepte la Xina i l'Índia.

Un dels moments claus va ser l'any 2015, data on té lloc l'**Acord de París (2015)**. És un Tractat internacional que neix dins del context de la coneguda Convenció Marc de les Nacions Unides sobre el Canvi Climàtic, i que té com a objectiu reduir les emissions de gasos d'efecte hivernacle i revertir l'escalfament global del planeta. Va ser adoptat per 196 països i va suposar una fita important perquè per primera vegada es va assolir, almenys formalment i amb un marc temporal a llarg termini, un acord vinculant entre tots els països participants per tal de combatre el canvi climàtic i reduir les emissions de gasos d'efecte hivernacle; emplaçant als països a que l'any 2020 presentessin les seves estratègies per a aconseguir-ho.

L'any 2015 també va ser l'any de l'establiment de l'**Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible**, aprovada per l'Assemblea General de l'ONU, que contempla un pla d'acció global que inclou les persones, el planeta i la prosperitat; a la vegada que té en compte els impactes i les relacions entre els països desenvolupats i els països en vies de desenvolupament. L'Agenda estableix 17 objectius que es coneixen com els **ODS** (Objectius de Desenvolupament Sostenible) i que tenen impacte en l'àmbit econòmic, social i ambiental. Aquesta estratègia es planteja per a 15 anys i té especial cura en les persones més vulnerables.

3.2 Àmbit Europeu

En general es considera el **Tractat de Maastricht (1992)** o **Tractat de la Unió Europea** com el punt de partida de les polítiques i l'interès pels aspectes ecològics i mediambientals dins del context europeu, donat que és en aquest tractat on s'inclou oficialment l'àmbit mediambiental com un àmbit d'interès i d'actuació política. En altres paraules se li confereix legitimitació i oficialitat, coses que abans no tenia. Tant és així, que el tractat inclou a banda d'aquestes voluntats, articles específics en relació a la qüestió mediambiental, motivant a la reformulació dels articles 2 i 3 del Tractat de Constitució Europea per a incloure un interès en procurar un “alt nivell de protecció i de milloria de la qualitat del medi ambient”.

Posteriorment el **Tractat d'Amsterdam (1997)** reforça el conegut com a principi del Desenvolupament Sostenible. Va entrar en vigor al 1999 i entre diversos punts importants, aquest tractat va destacar per establir l'obligació d'integrar la protecció mediambiental dins de totes les polítiques sectorials de la Unió Europea. Aquest punt, tanmateix, serviria per a assentar les bases del que, posteriorment, quasi una dècada després, seria el principal propòsit del **Tractat de Lisboa (2009)**: la lluita contra el canvi climàtic. Aquest tractat es va començar a definir l'any 2007, arran de la Declaració de Berlín d'aquell mateix any, tot i que no va entrar en vigor fins al 2009. Novament, un dels temes principals que s'aborden és la qüestió climàtica i l'interès a preservar el medi ambient. Amb aquesta finalitat, s'introdueixen nous àmbits i altres reben ampliacions que permeten, entre altres coses, que la política nacional i internacional dels estats tingui capacitat d'actuar en matèria ambiental, especialment per a combatre el canvi climàtic,

mitjançant les polítiques energètiques i la transició dels combustibles fòssils a les energies renovables que, per altra banda, tenen un fort component de sostenibilitat.

Des de que es va constituir la UE s'han treballat diferents estratègies en matèria de medi ambient i sostenibilitat i s'han aprovat diferents Programes d'Acció (PMA). Al mes de març de 2022 es va aprovar el VIII PMA que té com a objectiu accelerar la transició ecològica de manera justa i inclusiva, amb l'objectiu a llarg termini de “viure bé respectant els límits del planeta”, fins al 2050. En l'àmbit empresarial un dels documents significatius va ser el **Llibre Verd** que pretén fomentar un marc europeu per a la responsabilitat social de les empreses. El Llibre ve a dir que la responsabilitat social va més enllà de les obligacions legals, que aquesta responsabilitat ha de formar part de l'estratègia de l'empresa i que té una dimensió interna (treballadors de l'empresa) i una dimensió externa (comunitats locals, socis, proveïdors, consumidors, drets humans,...).

Molt recentment, l'any 2020, els Estats de la UE van adoptar el **Green Deal (Pacte Verd Europeu)**, que suposa el compromís de tots ells per assolir la neutralitat climàtica l'any 2050, objectiu establert a l'Acord de París (UN 2015) i que està alineat amb els ODS. Una de les eines que es contempen és **Pla d'Acció per a l'Economia Circular “Per una Europa més neta i més competitiva”**. Aquest Pla reconeix que moltes empreses europees empen matèries primeres d'altres països en vies de desenvolupament i en aquest sentit, les actuacions que contempla no es queden sols en l'àmbit d'Europa; sinó que volen tenir un impacte mundial en temes fonamentals com els plàstics, la implementació de l'economia circular i la gestió dels recursos naturals. I explícitament s'assenyala que la UE ha d'exercir un paper de lideratge.

El pacte contempla mesures en àmbits diferents i molts d'ells tenen també impacte directe en l'activitat empresarial: aigua neta, edificis energèticament sostenibles, sistema alimentari saludable amb les persones i el planeta, transport públic eficient, energia més neta, llocs de treball amb més perspectives de futur, una indústria més competitiva i resilient,... Per assolir aquests objectius, la UE ha posat en marxa un important paquet d'ajudes tant per a administracions com per a empreses. A Espanya són els ajuts que coneixem com a fons **Next Generation**.

3.3 Àmbit Estatal: Espanya

L'Estat espanyol ha signat els diferents tractats i protocols esmentats en aquest treball. En l'actual legislatura compta amb un ministeri especialment dedicat a temes de desenvolupament sostenible i medi ambient; el **Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico**. En línia amb els acords signats i especialment lligat a donar compliment als objectius de reducció de gasos d'efecte hivernacle i a la reducció de l'escalfament del planeta, s'ha desenvolupat una

Estratègia de Transició Justa, un Pla Nacional Integrat d'Energia i Clima per al període 2021-2030, i una **Llei de Canvi Climàtic i Transició Energètica** que ha de facilitar la descarbonització de l'economia espanyola cap al 2050. Una fita a tenir en compte i que afecta directament a les empreses és l'objectiu de reduir les emissions de CO2 en 305 milions de tones equivalents (MtCO2eq) al 2050 respecte l'any 2018.

4. PRINCIPIS GENERALS MODERNS DE LA GESTIÓ POLÍTICA MEDIAMBIENTAL

El concepte de sostenibilitat i de protecció del medi ambient ha anat evolucionant molt al llarg del temps. De fet, el concepte ha anat evolucionant en paral·lel a l'evolució de les societats i els interessos que els són propis. No obstant, si hi ha canvis notables darrere d'aquesta evolució els trobem en els principis generals que passen, en el seu inici, del principi de no-malevolència⁴ i del principi de protecció del medi ambient subordinada a l'interès comú⁵ als següents principis:

- **Principi de prevenció:** És un dels principis més bàsics i essencials de la política mediambiental moderna i consisteix, grosso modo, en tractar en la mesura del possible d'evitar els danys i els efectes negatius en el medi ambient quan aquests són coneguts i són evitables. Malgrat tot, aquest és un principi que genera certa controvèrsia i problemes en la seva aplicació, donat que és difícilment demostrable.
- **Principi de precaució:** estableix que s'han d'establir mesures de precaució davant la possibilitat de patir o produir un dany ambiental greu tot i que no es tingui clar la probabilitat de que aquest arribi a produir-se. En molts sentits, de fet, és un principi molt similar al principi de prevenció, tot i que aquest és diferència del primer en el fet que, mentre que el principi de precaució desconeix la probabilitat de que el dany passi, el de prevenció implica que sí que és coneix el risc i que, precisament, les accions a realitzar han d'anar encaminades a reduir-lo i, en la mesura del possible, impedir-lo.
- **Principi retributiu:** També conegut com a principi contaminador-pagador (qui contamina paga). Estableix que qui comet algun delictes o infracció contra el medi ambient ha de respondre dels seus actes, pagant per ells. Aquest principi, sustenta la base del dret penal ecològic, però no es limita a sancionar i castigar inclús amb presó aquelles

⁴ Entenem com a principi de no-malevolència a la voluntat general de no causar mal al medi ambient si es pot evitar. És a dir, es tracta del principi més bàsic de tots, i un tant coherent que sovint donem per suposat.

⁵ Aquest principi entén que el medi natural ha de mantenir-se així tret que la seva modificació impliqui algun benefici o satisfaci alguna necessitat humana. És a dir, estableix el que s'ha fet sempre: que no es poden talar boscos sinó és per a construir o utilitzar la seva fusta; que no es pot construir ports sinó és per a desenvolupar activitats marítimes que afavoreixin el transport i el comerç humà, etc.

conductes especialment perilloses o contaminants, sinó que es fa extensiu a males praxis empresarials i a qualsevol forma de contaminació no justificada ni legitimada per llei. Afecta tant a persones físiques⁶ com a persones jurídiques⁷, motiu pel qual les empreses no tenen forma d'evitar la responsabilitat de les seves accions. A més a més, aquest principi prioritza la reparació del dany al propi càstig, motiu pel qual, com a punt de partida bàsic, quan s'aplica penalment s'estableix que el que causa la contaminació i per tant, qui és responsable d'una conducta contra el medi ambient està obligat a aturar el dany (si és que aquest és continuat), revertir-lo i, sempre que sigui possible, reparar-lo. Si no és possible, però, s'estableix l'obligació de sufragar nous mecanismes i estratègies preventives que evitin danys futurs.

Aquests principis, que estan regulats i fomentats des de l'esfera política, però són pertinents des de tots els àmbits, incloent-hi el social, el tecnològic i, evidentment, l'econòmic. És a dir, els principis estableixen els valors que s'han de seguir per a preservar el medi ambient. Això té un pes significatiu, per tant, en l'economia i les actuacions de les empreses, donat que aquests principis són els que haurien de regir les seves actuacions mediambientals.

5. SOSTENIBILITAT I EMPRESA

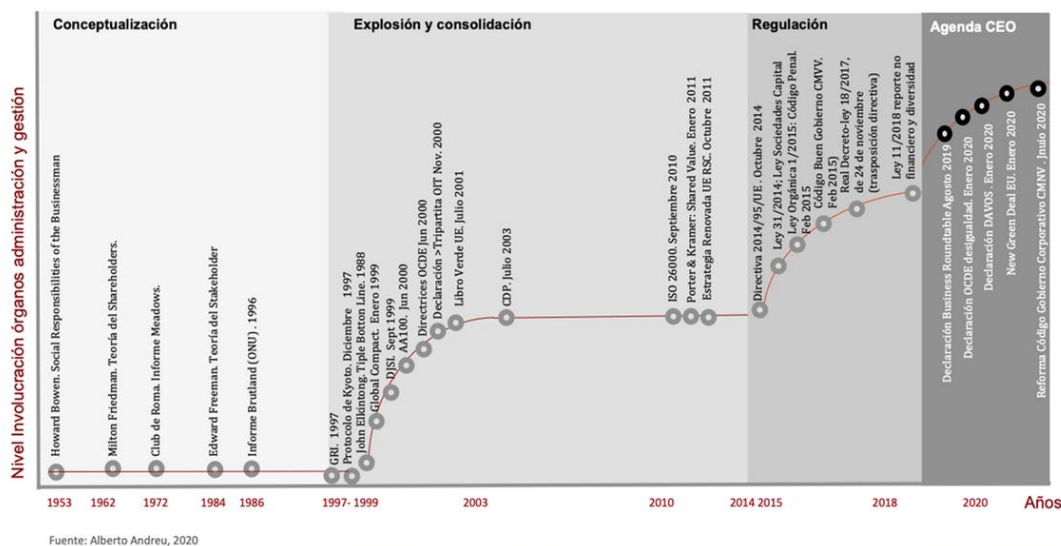
5.1 Evolució i concepte actual

En el món empresarial la inclusió del terme sostenibilitat ha estat relativament recent i són molts els conceptes que giren de forma més o menys aproximada al concepte de sostenibilitat. Històricament, s'atribueix a l'economista nord-americà Howard Brown el concepte de **responsabilitat social** arran d'un treball seu anomenat *Social Responsibility of a Businessman* (1953). Per aquest autor la responsabilitat social venia a ser la coherència entre la presa de decisions empresarials i els objectius i valors de la societat d'aquell moment. Posteriorment, al 1962, el Premi Nobel d'Economia Milton Friedman desenvolupa la teoria de que són les empreses qui generen riquesa per als accionistes, i els individus -a títol personal- els que haurien de generar actes socialment responsables.

⁶ Segons les fonts jurídiques del nostre ordenament legal, entenem com a persona física a qualsevol persona amb "nom i cognoms" que formi part de la realitat. És a dir, les persones físiques són les persones de carn i ossos que tenen la capacitat de realitzar accions, entre elles les delictives.

⁷ Les persones jurídiques són aquelles que tenen responsabilitat per a realitzar accions que estan per sobre de les persones físiques, és a dir, són institucions que persegueixen un objectiu. Per exemple, una empresa.

És a dir, per ambdós autors, la responsabilitat social no seria un aspecte a tractar per les organitzacions o les empreses; sinó que seria quelcom que queda en l'àmbit de les persones o individus.

Aquesta concepció canvia amb l'anomenada Teoria dels *stakeholders* desenvolupada per Edward Freeman al 1984.

Els *stakeholders* són els que, de forma molt simplificada, traslladen les demandes i les necessitats a l'empresa (o al govern) i exerceixen pressió per a aconseguir els seus objectius. Com a tals els grups d'interès poden tenir objectius perjudicials, és a dir, no hi ha relació directa entre ser un grup d'interès i fer el bé i ser sostenible; tot i que és cert que les noves demandes del mercat i sobretot, les noves demandes socials motiven l'aparició de grups de pressió ecologistes o que reivindiquen drets socials i condicions empresarials més dignes i mediambientalment sostenibles. De fet, la sublimació d'aquesta idea cristal·litza en l'aparició dels *green sharks*. De forma molt sintetitzada: els *green sharks* són grans empresaris i filantrops amb grans fortunes que, a diferència dels taurons (*sharks*) tradicionals del sector econòmic, no tenen un interès principal marcat per la conservació i creixement d'aquest patrimoni. Aquest interès hi és, evidentment, però va en paral·lel a l'interès d'emprar els seus recursos amb finalitats socials i mediambientals. En altres paraules, els *green sharks*, són multimilionaris que volen canviar el món mitjançant la creació d'empreses basades en el nou model de sostenibilitat i, alhora, mitjançant un procés de pressió i d'inspiració pels altres grups empresarials del seu sector. La seva existència és un símptoma prometedora, donat que indica dues coses: primer, que si existeixen els *green sharks* és perquè hi ha un interès legítim i raonable en el model sostenible (en cas contrari aquests empresaris estarien perdent les seves fortunes a canvi de res) i segon, perquè en entendre que la sostenibilitat és el futur ensenyen i motiven a la transició, convertint-se també en els primers casos d'èxit.

Tot això, en última instància, lliga totalment amb les anomenades B Corps, que són, ni més ni menys, que un grup selecte d'empreses que després de superar nombrosos filtres i controls de qualitat obtenen una distinció única, la més difícil d'aconseguir i la que té més valor, que els defineix com empreses totalment sostenibles.

L'any 2011 un altre economista nord-americà, Michael Porter desenvolupa el concepte **valor compartit**. S'entén com a valor compartit un model estratègic de gestió empresarial, caracteritzat per un enfocament transversal que connecti i faci funcionar de forma sinèrgica tant el vector social com el vector empresarial amb l'objectiu dual de generar un rèdit econòmic i alhora resoldre problemàtiques socials i mediambientals. Una idea que permet fer evolucionar les empreses fent que puguin prestar un servei al planeta sense haver de renunciar a l'interès econòmic, fet que, tot i que sembli utòpic, és perfectament possible.

D'altra banda, existeixen diverses formes, estratègies i mecanismes per arribar a aquest valor compartit, que no és únic, i depèn força del tipus d'empresa en qüestió i dels factors i elements que la conformen. Tot i així, una eina habitual és l'avaluació d'impacte, que s'usa per identificar la forma en que les polítiques internes i el funcionament de l'empresa afecta tant a sí mateixa com a la societat. A més a més, sovint, i seguint el funcionament de les avaluacions de les polítiques públiques, acostumen a emprar-se instruments d'avaluació del disseny de l'estratègia i, especialment, d'avaluació de la implementació i d'avaluació dels resultats.

Així, elements com el valor compartit, termes com els de *green shark*, els *stakeholders*, o els B-corp, esdevenen pilars exemplificadors de models d'economia sostenible en creixement i amb beneficis i per tant, és converteixen en el model desitjable i a seguir: en la punta de llança de l'economia del futur.

L'evolució del concepte de sostenibilitat en el món empresarial ens va portant cap a un enfocament transversal en el qual és possible generar beneficis socials, ser respectuós amb el medi ambient i, alhora, ser productiu, competitiu i una empresa que generi beneficis. Potser sigui utòpic, però sembla que haguem iniciat el camí per abandonar els valors clàssics del segle XIX, propis dels inversors i accionistes, per començar a adoptar els patrons de valor compartit que connecten les necessitats dels grups d'interès i la idea de retornar quelcom al planeta, sense perdre rendibilitat econòmica.

En els darrers anys, i a nivell internacional, un dels actors amb més impacte a les empreses envers el factor de la sostenibilitat és el **Pacte Mundial de l'ONU** integrat per 76 xarxes locals a tot el món i amb impacte a 179 països amb empreses adherides al Pacte. A Espanya hi són presents des

del 2004. Han elaborat una relació de **Deu Principis**⁸ que entronquen directament amb els valors d'una empresa i la forma de fer negocis com elements de sostenibilitat corporativa. Aquests principis giren al voltant del respecte als drets humans en sentit ampli, el respecte a drets laborals i al medi ambient, i la lluita contra la corrupció (suborns, frau,...).

Els **ODS** també impacten a les empreses i són moltes les que els estan incorporant, especialment empreses grans i multinacionals. Tot i que els 17 objectius poden aplicar-se d'una o altra manera a les empreses, alguns d'ells si que -a priori- poden tenir una relació més directa com per exemple: ODS 05 igualtat de gènere (polítiques d'igualtat a l'empresa), ODS 6 aigua neta i sanejament (sistemes de reciclatge d'aigua i reducció de consums), ODS 7 energia assequible i no contaminant (ús d'energies renovables), ODS 8 treball decent i creixement econòmic, o ODS 9 indústria, innovació i infraestructura.

Una importantíssima fita a Espanya, ha tingut lloc molt recentment, ja que al setembre de 2022 es va aprovar la **Llei Crea i Creix**, que inclou el reconeixement explícit de les conegudes com a **Societats de Benefici i Interès Comú (SBIC)**, una nova forma jurídica que aplica a les empreses amb propòsit, que generen benefici econòmic; però també beneficis socials i ambientals. Aquestes empreses, de forma voluntària, hauran de recollir en els seus estatuts el seu compromís en la generació d'impacte positiu social i mediambiental i el fet de tenir en compte els grups d'interès en les seves decisions.

5.2 La Gestió de la sostenibilitat a les empreses: indicadors, certificats i segells de sostenibilitat

En el punt anterior hem vist breument com ha evolucionat el concepte de la sostenibilitat a les empreses; però: com pot demostrar una empresa que és sostenible? Per acreditar aquesta sostenibilitat, les empreses han d'adoptar indicadors que permetin mesurar la seva evolució (o no) i eines que permetin fer públic com de sostenibles són (per exemple, certificats).

5.3 Indicadors

Hi ha moltíssims indicadors que poden emprar les empreses a l'hora de mesurar la seva sostenibilitat. En aquest treball hem agafat com a referència un dels documents que ens ofereix molta informació i nombrosos exemples d'indicadors: la **Directiva 2014/95/UE del Parlament Europeu i del Consell**, sobre la divulgació d'informació no financera i informació sobre

⁸ <https://www.pactomundial.org/que-puedes-hacer-tu/>

diversitat per part de grans empreses i determinats grups. Aquesta Directiva es va fer efectiva a Espanya l'any 2018 amb la **Llei 11/2018** que inicialment establia que aquests informes no financers els havien de fer les empreses amb una plantilla de més de 500 persones; però l'any 2021 es van incloure les empreses de més de 250 treballadors. De totes maneres, aquesta norma també pot donar pistes a les petites empreses sobre quins indicadors utilitzar.

L'article 1 d'aquesta Directiva estableix que les societats afectades per aquesta norma *“inclouran en l'informe de gestió un estat no financer que contingui informació, en la mesura que resulti necessària per a comprendre l'evolució, els resultats i la situació de l'empresa i l'impacte de la seva activitat relativa, com a mínim, a qüestions mediambientals i socials, així com relatives al personal, al respecte als drets humans i a la lluita contra la corrupció i el suborn”*.

Complementàriament a aquesta Directiva hi ha una Comunicació de la Comissió, anomenada **“Directrius sobre la presentació d'informes no financers. Metodologia per a la presentació d'informació no financera” (2017/C215/01)** que estableix com han de ser aquests indicadors. Al respecte, s'esmenta que els indicadors han de ser útils i coherents amb l'activitat i procediments interns de gestió i avaluació de riscos d'una empresa; però també reconeguts de forma generalitzada i han de servir per obtenir informació quantitativa qualitativa i veraç. Al final, han de servir per proporcionar informació sobre els progressos que fa l'empresa en cada àmbit.

A tall d'exemple, en base a la normativa esmentada i la informació facilitada per les empreses entrevistades, aquests són alguns dels indicadors que poden emprar les empreses que s'esmenten:

- a) Indicadors relacionats amb factors mediambientals: consum energètic, consum d'energia procedent de fons d'energia renovables, emissions directes de CO₂ o altres gasos d'efecte hivernacle, volum de consum d'aigua, mesures de protecció de la biodiversitat, gestió de residus (per exemple, l'índex de reciclatge), desenvolupament de productes i/o serveis ecològics, impacte ambiental del transport de mercaderies, etc.

- b) Indicadors d'aspectes laborals: diversitat de gènere (percentatge de dones i homes global i/o en llocs directius), diversitat en l'edat de la plantilla de l'empresa, diversitat ètnica, percentatge de persones amb discapacitat, participació dels treballadors i treballadores en els afers de l'empresa, drets sindicals, sistema de remuneració, hores de formació del personal, rotació de personal, número i tipologia d'accidents laborals, salut i seguretat en el treball (mútues, metge a la feina, etc.).

c) Indicadors de governança: relacions amb els clients i consumidors (realització d'enquestes de satisfacció, emprar criteris socials en la compra de productes o serveis a proveïdors, disposar d'un sistema de supervisió i auditories a proveïdors, etc.), relacions amb la comunitat (donacions a ONGs, associacions sense ànim de lucre, etc.).

d) Altres: Indicadors envers el respecte dels drets humans (per exemple, garantir que els proveïdors de matèries primeres no empen infants en el treball), manifestos en contra la corrupció i els suborns, disposar de procediments per a facilitar la denúncia de irregularitats, implementar la guia ISO 26000 (norma internacional que proporciona orientació per tal que les empreses apliquin i integrin un comportament socialment responsable).

D'altra banda, pel què fa als **ODS**, per tal de donar suport a les petites i mitjanes empreses el Programa de Nacions Unides per al desenvolupament ha elaborat un **programa SDG Accelerator for SMEs** per tal de promoure l'aparició de solucions empresarials alineades amb els ODS. A Espanya, la xarxa espanyola del **Pacto Mundial**, junt amb el Consell General d'Economistes d'Espanya i la Confederació Espanyola de la Petita i Mitjana Empresa (CEPYME) també han editat una Guia per a pimes davant els ODS⁹.

5.4 Certificats i segells

Els certificats no deixen de ser una eina per les empreses per tal d'acreditar la seva tasca en diferents àmbits. No són obligatoris; sinó voluntaris.

Un dels certificats més coneguts són els associats al compliment de les **normes ISO (Organització Internacional de Normalització)**¹⁰. Aquestes normes tenen reconeixement internacional i tenen com a objectiu establir una certa homogeneïtat entre les empreses a l'hora de certificar aspectes (qualitat, compromís amb el medi ambient,...) relacionats amb els seus productes i serveis. Una de les certificacions més emprades i conegudes en l'àmbit mediambiental és la **ISO 14001**, que ajuda les empreses a implementar, mesurar i acreditar sistemes de gestió mediambiental i de quina manera contribueixen a respectar el medi ambient.

També en l'àmbit de la ISO s'ha creat una certificació específica en l'àmbit energètic, la **ISO 5001**.

Finalment, en estreta vinculació a l'acompliment dels ODS es va crear la **Norma ISO 26000**, de responsabilitat social corporativa, que no atorga cap certificat; però ofereix a les empreses una

⁹ <https://www.pactomundial.org/noticia/guia-para-pymes-ante-los-objetivos-de-desarrollo-sostenible/>

¹⁰ <https://www.normas-iso.com/>

guia per implementar, contrastar i exposar qüestions relatives al respecte pels drets humans i drets laborals, la prevenció de la contaminació i l'ús sostenible dels recursos, mesures antifrau, activitats o pràctiques relacionades amb els clients i consumidors, participació en la comunitat (activitats educatives, culturals, etc.).

Una altra certificació que s'està emprant força en el sector industrial és la **Petjada de Carboni**, que quantifica les emissions de CO2 alliberades a l'atmosfera i associades al cicle de vida d'un producte, servei o organització.

A nivell europeu el **Certificat EMAS** (Eco-Management and Audit Schems) ha estat incorporat per moltes empreses. Es tracta d'un sistema de gestió ambiental en l'àmbit de la UE regulat per un Reglament i que porta implícita la possibilitat de certificació.

La majoria de certificats certifiquen processos, sistemes de gestió o productes; però en canvi hi ha un certificat que certifica empreses: el **certificat BCorp**. Es tracta d'un certificat promogut per la Fundació i el Moviment BLab, també presents a Espanya. El certificat impacta en diferents àmbits de l'empresa: la governança (missió ètica, etc.), els treballadors (salut, benestar, desenvolupament professional, etc.), la comunitat (donacions a entitats, gestió de la cadena de subministrament, etc.), medi ambient (gestió, clima, aire, aigua), i clients.

Algunes empreses, normalment grans, s'adhereixen al **Pacte Mundial de l'ONU**. Això suposa el compromís per a implementar els 10 principis del Pacte Mundial i publicar cada 2 anys els avenços que fa l'empresa en sostenibilitat. A tal efecte, el Pacte posa a disposició de les empreses un qüestionari per a elaborar un **Informe de Progrés**¹¹ que permet a les empreses mesurar i comparar els seus avenços, alhora que demostrar els seus elements de sostenibilitat als grups d'interès, i construir credibilitat i valor de marca. L'adhesió al Pacte té un cost anual que varia en funció del volum de facturació de l'empresa.

A posteriori, s'han creat diferents certificacions més o menys conegudes especialment en l'àmbit alimentari i de turisme, presents en l'enquesta realitzada a la població del Camp de Tarragona.

A tall d'exemple:

¹¹ <https://www.pactomundial.org/que-ofrecemos/informes-de-progreso/>

- Certificacions en Turisme: HES (hotels eficients), Travel LIFE (certificat de sostenibilitat en hotels i apartaments), Green Key, Biosphere Tourisme, Codi Ètic del Turisme (Organització Mundial de Turisme).
- En l'àmbit alimentari predominen les certificacions de productes, especialment les etiquetes de productes ecològics.

6. CONCLUSIÓ I VALORACIÓ PERSONAL

Elaborar aquest treball i viure les experiències que m'ha donat l'oportunitat d'experimentar, m'ha obert, tant a nivell acadèmic, com a nivell personal, una nova visió i perspectiva del que és la sostenibilitat i la seva interrelació, els seus usos i la seva integració en el sector corporatiu i dins la nostra societat.

En un pla teòric, al llarg del treball es constata que en les darreres dècades el paper de les empreses vers la sostenibilitat global ha patit canvis; partint d'un model on les empreses estaven enfocades únicament a obtenir una rendibilitat econòmica mentre que els aspectes socials i mediambientals eren considerats com a elements de filantropia a desenvolupar per les persones a títol personal. En aquest model també era i és normal que les grans empreses situessin fàbriques en països en vies de desenvolupament, sense tenir gaire miraments per la cura del medi ambient (desforestació, abocaments il·legals, etc.) i els drets laborals i humans dels treballadors (explotació infantil, etc.).

Ha estat especialment en els darrers anys que cada cop va prenent més força la idea que el desenvolupament sostenible és cosa de tots: organismes, administracions, empreses i societat en general. A nivell internacional i europeu ha estat molt important el que ha succeït després de l'Acord de París i l'ampli consens que s'ha generat per aplicar els ODS. Sembla que, ara sí, hi ha estats almenys en l'àmbit de la UE que apliquen mesures (lleis, subvencions a empreses, etc.) per assolir aquest desenvolupament sostenible, marcant objectius molt concrets per exemple, en la reducció d'emissions de gasos d'efecte hivernacle. Espero que aquest cop no es triguin dècades en tirar endavant i implementar els acords internacionals; tal i com ha passat en molts casos en el passat com és el cas de les Cimeres Climàtiques on s'acorden coses que no s'acaben complint.

Pel què fa a les empreses caldria diferenciar d'aquelles actuacions que han de fer obligatòriament per llei (per exemple, tractament de residus), d'actuacions voluntàries que van molt més enllà cercant la sostenibilitat. En aquest punt voldria tornar a senyalar que les certificacions i adhesions a pactes medi ambientals s'obtenen de forma voluntària i subjectes a pagament a organismes amb més o menys reconeixement. Una de les coses que m'han aportat les entrevistes amb les empreses i que m'ha sorprès és que hi ha empreses que creuen fermament en el camí cap a la sostenibilitat; però n'hi d'altres que es mouen més per l'impacte positiu de la imatge que generen mostrant-se

com a empreses sostenibles; fent d'això una operació més de màrqueting. És el que es coneix com *greenwashing*.

Està clar que poc a poc són més les empreses que volen passar al costat verd, (o al menys aparentar-ho, tal i com hem explicat que succeeix amb el *greenwashing*), i és que això només demostra, com he pogut comprovar amb les entrevistes, que les empreses creuen que la sostenibilitat serà un criteri de compra en un futur; que així mateix només demostra el canvi de mentalitat que haurà de tenir la societat per integrar la sostenibilitat en els seus valors i criteris.

Tot i això però, com bé han expressat els entrevistats i com ho he pogut comprovar en l'enquesta a la ciutadania, a Espanya ara per ara la sostenibilitat no és un factor valorat ni considerat, mentre que a la resta de països europeus, sobretot del nord d'Europa, sí existeix una conscienciació socioambiental. Per tant, hagués obtingut els mateixos resultats i conclusions si hagués dut a terme aquest projecte en algun dels països del nord d'Europa o d'Amèrica?

Pel què fa a la implicació de la ciutadania del nostre territori, he realitzat una enquesta a persones de diferents edats del Camp de Tarragona; obtenint un total de 151 respostes.

Respecte la població, m'he plantejat diverses qüestions vers la possible causa de perquè nosaltres, els ciutadans, no fem un canvi com a societat i ens movem cap al costat sostenible. En l'enquesta realitzada he obtingut tant resultats esperats i deduïts amb anterioritat, com també vàries sorpreses per al meu parèixer i certes preguntes que esperava obtenir de volta amb una majoria distinta.

Les primeres dues preguntes de resposta dicotòmica, exposen la lliure decisió personal del ciutadà en voler prescindir d'aquelles empreses no responsables social i ambientalment. Mentre que una majoria (concretament, el 66% dels 151 enquestats) ha declarat que sí estarien disposats a deixar de consumir d'una empresa no sostenible, una altíssima minoria en la següent qüestió, (el 48,3% del total) ha assenyalat que sí treballarien en una empresa que no fos responsable social i ambientalment.

Voler és poder? Bé, està clar que els productes de totes aquelles empreses que sí estan compromeses amb la sostenibilitat instiguen un augment de costos en certs aspectes i arran d'això, també ho fan els preus. Això vol dir que 1) la sostenibilitat és un criteri de compra per aquells usuaris que trien productes d'empreses conscienciades amb el planeta, ja que, tenint alguna altra opció més econòmica a l'abast (que no garanteix cap mena de consciència ambiental) per què triarien un producte més car? Precisament pels valors i garanties socioambientals que les altres opcions no presenten. 2) Al mateix temps però, aquest fet també comporta dificultats per molts ciutadans en poder consumir d'aquests productes degut al seu elevat preu, ja sigui de forma permanent o només de forma ocasional tal i com el 29,1% dels enquestats han respost en la

penúltima qüestió on es pregunta la freqüència amb la que es consumeixen productes d'alguna empresa sostenible al nostre territori, Tarragona; només pel darrere del 43,7% que asseguren no consumir-ne mai, el 29,1% assenyalen fer-ho de forma ocasional només.

En les preguntes quarta, cinquena i novena es consulta, en una escala numèrica (0-10), el nivell de coneixement sobre certs termes d'economia enfocats a la sostenibilitat, tals com: el valor compartit, l'economia circular i el protocol de Kioto. Per a la meua sorpresa, especialment tractant-se d'aquest últim, esperava trobar un mínim d'integració d'aquests termes en la nostra societat, i el cert és que en totes elles cap de les majories ha pogut avaluar més enllà d'un 1 els seus graus de coneixement en cap dels termes. Això només demostra que existeix un desconeixement generalitzat en quant al rang d'aquestes qüestions i significant que la ciutadania no està ben informada sobre els nous models que promouen la sostenibilitat en l'economia.

En el cas de la tercera i sisena qüestió s'analitza a nivell personal també a escala numèrica, com d'important considera la població tarragonina la sostenibilitat en el món actual i en els sistemes de producció de les empreses, obtenint en ambdues preguntes, la màxima puntuació possible, és a dir, considerant-se factors summament importants.

La gent és conscient de la insostenibilitat del nostre sistema de consum i producció actual, saben de la gravetat de l'assumpte i saben que el món ha de canviar. El que no saben és com. Estic totalment convençuda de que, des del primer moment on es va començar a conscienciar a les poblacions dels danys dels plàstics, la contaminació de les indústries i la pol·lució dels vehicles entre altres coses, el tema es va avorrir. La gent començava a estar saturada de tants problemes sobre la taula amb escasses solucions. D'aquí, en part, el desinterès que aquest tema ocasiona. "Tothom vol canvis però ningú està disposat a canviar". És clar que gran part de la ciutadania no fa el canvi, no només per la desgana que tot això implica, sinó per la ignorància i manca de coneixements de les possibles solucions.

Un dels tòpics més transcendents d'aquest projecte, sens dubte, són els segells i indicadors de sostenibilitat. Per tal d'acreditar fins quin punt la població coneix o desconeix els segells i certificats de sostenibilitat aptes per fomentar els criteris de compra i els valors de la ciutadania, les preguntes set i vuit exposen una sèrie de certificats on el 61,6% dels enquestats a la pregunta set ha admès no haver sentit mai a parlar sobre el certificat B-Corp. En canvi, a la pregunta vuit on es mostren vuit logotips de diferents certificats i segells, un 42,4% assenyalà conèixer el certificat ISO 14001, la normativa sobre la gestió ambiental per a les organitzacions i per sota d'aquesta xifra, el 32,5% ha reconegut no conèixer cap de les etiquetes presentades. Un cop més, els resultats evidencien la manca d'informació que la població disposa. En relació a les dues preguntes anteriors, la pregunta número deu planteja quan i en quins casos els tarragonins i

tarragonines fixen la seva mirada en segells i certificats a l'hora de comprar qualsevol producte. La majoria dels enquestats (38,4%) han respost fer-ho a vegades mentre que el 27,2% indica no fer-ho mai. Cal afegir que el 17,2% de la població enquestada ha manifestat fixar-s'hi però sense acabar consumint el producte pel seu preu i que el 14,6% ho fa només quan es tracta de productes alimentaris.

A l'onzena qüestió, s'analitza la perspectiva de la població envers el nostre sistema de producció i consumició actual, on el 64,2% dels enquestats ha afirmat creure que no és sostenible a llarg termini. Això sí, el 27,2% ha respòs no ser una qüestió que es pugui arribar a plantejar.

Per últim, una última dada que, de nou, consagra la desinformació que pateix la ciutadania tarragonina, la penúltima pregunta qüestiona el coneixement d'alguna empresa sostenible en el Camp de Tarragona, i un 57% dels participants han reconegut no conèixer-ne cap.

7. BIBLIOGRAFIA

- *¿Qué es BCorp? Pablo Sánchez explica este movimiento.* (2017, febrero 27). UnLimited Spain. <https://www.unltdspain.org/que-es-bcorp/>
- *¿Qué es el Capitalismo?* (s/f). Filosofía.net. https://www.filosofia.net/materiales/sofiafilia/fyc/fyc_4_13.html
- *¿Qué es la sostenibilidad ambiental?* (2022, junio 24). Universidad Europea. <https://universidadeuropea.com/blog/que-es-sostenibilidad-ambiental/>
- *7 formas en las que la tecnología puede contribuir a los ODS.* (2019, abril 16). Pacto Mundial. <https://www.pactomundial.org/noticia/7-formas-en-las-que-la-tecnologia-puede-contribuir-a-los-ods/>
- Álvarez, R. (2021, octubre 20). *Sostenibilidad y tecnología - El futuro del desarrollo sostenible.* SIRT. <https://www.sirt.com/2021/10/sostenibilidad-y-tecnologia-2/>
- Andrés Sevilla Arias, C. F. A. (2016, mayo 30). *Capitalismo.* Economipedia. <https://economipedia.com/definiciones/capitalismo.html>
- BANCO SANTANDER. *Qué es la sostenibilidad: definición, tipos y ejemplos.* (s/f). Becas-santander.com. <https://www.becas-santander.com/es/blog/que-es-la-sostenibilidad.html>
- *Construyendo organizaciones sostenibles.* (2022, octubre 14). Accenture.com; Accenture. https://www.accenture.com/es-es/insights/sustainability/sustainable-organization?c=acn_glb_buildingsustainingoogle_12499618&n=psgs_1121&gclid=Cj0KCQiA-JacBhC0ARIsAIxybyNN3WaWAWimBLo-LE3Pcd9dDGPM_n8GRTrHrDQ4JP3YkDI40jTNThIaAntDEALw_wcB
- Cózar Escalante, J. M. de. (2005). Principio de precaución y medio ambiente. *Revista española de salud pública*, 79(2), 133–144. <https://doi.org/10.1590/s1135-57272005000200003>
- De agosberardi, V. T. las E. (2016, noviembre 24). *Principios Ambientales ¿Qué y cuáles son?* Wordpress.com.

<https://menteverdeblog.wordpress.com/2016/11/24/principios-ambientales-que-y-cuales-son/>

- Delgado, A. (2022, agosto 17). *Qué es y cómo conseguir un certificado B Corp para tu empresa*. Emprendedores.es. <https://www.emprendedores.es/gestion/b-corp-empresas/>
- EL TRATADO DE LISBOA. (2010). En *La Europa que viene: el Tratado de Lisboa* (pp. 61–98). Marcial Pons, ediciones jurídicas y sociales.
- España, B. (2020, abril 28). *Las claves de la sostenibilidad económica*. BBVA School. <https://www.bbva.es/finanzas-vistazo/sostenibilidad/las-claves-de-la-sostenibilidad-economica.html>
- GenÉthico. (2020, junio 16). *¿Es la tecnología un sinónimo de sostenibilidad?* - GenÉthico. GenÉthico. <https://www.genethico.com/la-tecnologia-es-sostenible/>
- Home —. (s/f). B Corp Spain. <https://www.bcorpSpain.es/sobre-bcorp>
- Jesús, S. (2021, agosto 2). *Economía sostenible ¿por qué es tan importante en el mundo futuro?* Economía3; Economía 3. <https://economia3.com/economia-sostenible-importancia/>
- *LA POLÍTICA DE MEDIO AMBIENTE: PRINCIPIOS GENERALES Y MARCO BÁSICO*. (s/f). Europa.eu. https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/es/FTU_2.5.1.pdf
- Nirian, P. O. (2020, agosto 3). *Sostenibilidad económica*. Economipedia. <https://economipedia.com/definiciones/sostenibilidad-economica.html>
- *Protocolo de Kioto: qué es, qué países lo firmaron*. (s/f). Ferrovial. <https://www.ferrovial.com/es/recursos/protocolo-de-kioto/>
- Romero, S. (2021, octubre 4). *¿Qué es el protocolo de Kioto y cuál era su objetivo?* BBVA. <https://www.bbva.com/es/sostenibilidad/que-es-el-protocolo-de-kioto-y-cual-era-su-objetivo/>
- *Sostenibilidad ambiental: cómo cuidar el futuro de nuestro planeta*. (s/f). Becas-santander.com. <https://www.becas-santander.com/es/blog/sostenibilidad-ambiental.html>

- Sostenibilidad ecológica: ¿qué es y cómo fomentarla? (2020, julio 15). *Naturtable*.
<https://naturtable.es/alimentacion/sostenibilidad-ecologica/>
- Toro, R. (2017, julio 17). *Principios de Gestión Ambiental - Los enumeramos y comentamos*. Nueva-iso-14001.com.
<https://www.nueva-iso-14001.com/2017/07/principios-de-gestion-ambiental/>
- Universitat Carlemany. (2022, abril 11). Tecnología sostenible: qué es, características y ejemplos. *Universitatcarlemany.com*.
<https://www.universitatcarlemany.com/actualidad/tecnologia-sostenible-que-es-caracteristicas-ejemplos>
- Wikipedia contributors. (s/f-b). *Sostenibilidad*. Wikipedia, The Free Encyclopedia.
<https://es.wikipedia.org/w/index.php?title=Sostenibilidad&oldid=146708055>
- ISO 26000:2010. Guía de Responsabilidad Social.
<https://www.iso.org/obp/ui#iso:std:iso:26000:ed-1:v1:es:sec:7>
- Circular Economy Action Plan. (2022, agosto 8).
<https://circabc.europa.eu/ui/group/6e9b7f79-da96-4a53-956f-e8f62c9d7fed/library/0fdf40c6-04be-4b3b-a4d5-ba8b3f895fca/details?download=true>
https://ec.europa.eu/environment/international_issues/circular_economy_global_en.htm
- Green Deal. (14 julio 2021). Comisión Europea
https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_es
- Acord de París. (s/f). United Nations
<https://unfccc.int/es/acerca-de-las-ndc/el-acuerdo-de-paris>
- Protocol de Kioto (s/f). United Nations
https://unfccc.int/es/kyoto_protocol
- Definició sostenibilitat (s/f). Gran Diccionari de la Llengua Catalana
<https://www.diccionari.cat/GDLC/sostenibilitat#>
- ODS (s/f). United Nations
<https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/>
- GARRIGUES ADVOCATS. (Novembre 2022). La Ley de creación y crecimiento de empresas reconoce las Sociedades de Beneficio e Interés Común (SBIC).
https://www.garrigues.com/es_ES/noticia/ley-creacion-crecimiento-empresas-reconoce-sociedades-beneficio-e-interes-comun-sbic

8. ANNEXOS

ENTREVISTA A LC PAPER

Entreviu amb: Pau Vila, General Manager de LC PAPER

Per Ariadna Ferreres

-Podries introduir LC PAPER?

-Dins la cadena de valor de paper, nosaltres fabriquem paper; és a dir, partim de la cel·lulosa i la convertim en paper, tant per a altres indústries que després el manipulen i el converteixen en un altre producte final, com també nosaltres produïm un producte final en alguns casos. Això sí, sempre amb una consciència sostenible, és clar; és una indústria que, com la metal·lúrgica, el ciment, la ceràmica o el vidre, consumeixen molta energia i molta aigua i per tant, és molt important que en una indústria com la nostra siguem molt curosos i ho gestionem tot de la forma més sostenible possible.

-Pel què fa la certificació B Corp, què va motivar-vos a voler assolir-lo? Va ser una iniciativa presa des de direcció, algun departament de medi ambient...? Com va ser el procés per obtenir-lo? Què significa per a vosaltres?

-És una iniciativa presa des de direcció però que de seguida tots els departaments van estar-hi molt alineats, per tant, no és una cosa que estigui 'imposada' sinó que és una proposta que direcció brinda i la resta de l'organització veu amb bons ulls.

Nosaltres no és que féssim les coses d'una determinada manera i llavors canviéssim de fer-ho d'aquella manera per assolir el certificat, sinó que ja teníem una visió èticament sostenible (tant a nivell ambiental com a nivell social) i senzillament B Corp ens serveix com una eina per acreditar el que en gran mesura ja fèiem.

(...)

-El procés d'obtenció de B Corp és força estricte, ells et formulen una sèrie de preguntes i tot el que tu divulgues ha d'estar acompanyat de factures, documentació d'auditories, o el que faci falta per poder demostrar el que respons. Ells et donen una nota sobre 200 (nota màxima) i és a partir dels 80 punts que la teva organització serà òptima per ser B Corp. En el nostre cas vam obtenir un 99 (podríem dir quasi la meitat, però cal recalcar que és pràcticament impossible assolir la puntuació màxima). Ara bé, aquesta puntuació no et donarà directament el títol, si assoleixes la

puntuació mínima voldrà dir que podràs optar a ser una B Corp, però abans cal, entre altres coses, modificar els estatuts de la societat o l'apartat de perfomància governamental.

-Creus que els vostres clients, valoren o tenen en compte, aquesta certificació? Teniu nous clients des de que us heu certificat?

-Lamentablement a Espanya no. Som una empresa molt exportadora, de fet, la meitat del que fabriquem ho exportem a fora d'Espanya i trobem que hi ha un contrast força important entre països. Generalment els països nòrdics (Noruega, Suècia, Dinamarca i pot ser en menor mesura, Alemanya i França), són països que ho valoren més, estan més conscienciats. A Espanya en canvi, es tracta d'un mercat que funciona més pel preu; es tendeix més a triar el proveïdor amb el preu més òptim, i no és que no t'ho reconeguïn, però no és un criteri més com ho és en altres països. També és un mercat més "Low Cost", per tant, ser o no ser B Corp no és un tret que faci desempatar, la dinàmica en sí del mercat espanyol fa que això sigui així.

Jo penso que amb paciència i temps, aquest mercat s'aproximarà una mica més a les altres dinàmiques de països.

I respecte la pregunta del guany de clients, no a Espanya però si a altres països.

-Fent el Treball de Recerca, he trobat que hi ha moltíssims segells i indicadors de sostenibilitat, fins i tot del mateix àmbit, i llavors jo em preguntava: Són tots els certificats realment rellevants? Quins criteris teniu a l'hora de triar-ne els més indicats?

-Sí, és cert que arribats a un punt, no pots ser certificat en tot; n'hi ha molts i no en paren de sortir de nous.

Nosaltres volem que, amb tots els certificats que tenim, ens ajudin a cobrir tots els àmbits. Per exemple, si tenim una certificació en relació a l'IPCC (que acredita que l'origen de les fibres que venen de boscos, doncs que siguin boscos responsables i que no generin desforestació), nosaltres decidim tenir aquesta certificació perquè és *algo* que B Corp o cap altre certificat t'exigeix i per tant, tenen una finalitat complementària; no certificar una mateixa cosa tres vegades, sinó que siguin certificacions que cadascuna ajudi a acreditar un element que la resta no i que entre totes, puguis cobrir tota la teva operativa en general.

A l'hora de certificar-nos d'alguna cosa nova, ens preguntem: "Això del que ens hauríem de certificar ja està cobert per cap altre certificat?" I si és una cosa amb la que no comptem doncs sempre obrim portes a certificats extra.

-I aquesta voluntat de voler estar coberts en tots els àmbits possibles a què es deu, és a dir, què us fa voler estar coberts? Per què hi ha moltes empreses que no li donen importància o no els interessa?

-Perquè en el nostre cas això és el que ens diferencia, és a dir, nosaltres fabriquem paper i derivats i competim amb empreses similars, per tant, per què algú hauria de comprar el nostre producte enlloc de comprar el de la competència? Pot ser per preu, però això és difícil perquè altres empreses més grans tenen millors costos, per tant, si la gent no ens compra a nosaltres perquè siguem més barats, llavors per què ens haurien de comprar? Llavors al final, per a nosaltres els certificats no deixen de ser una manera d'acreditar una visió o un posicionament on intentem ser referents en l'alternativa més sostenible del mercat. (...) Nosaltres potser no tenim la visió de ser l'alternativa més barata, sinó la més sostenible. I per ser els més sostenibles, necessitem les certificacions, perquè sense certificacions, és la teva paraula contra la meua, perquè, per què ens haurien de creure? Llavors ens han de creure perquè hi ha un certificat que ens acredita i ens dona confiança i prestigi.

Si no haguéssim de certificar-nos per ser diferents, potser no caldria, però en el nostre cas, els certificats són el que ens permet que en un mercat ple d'alternatives, la gent ens triï a nosaltres perquè som el producte més ecològic.

-Em podries posar exemples d'indicadors de sostenibilitat que utilitzeu a la vostra empresa?

-Per a nosaltres, un tema molt evident és les emissions de CO₂. Nosaltres mesurem les emissions, no només per nosaltres mateixos sinó també per un tercer, una persona externa a l'organització, i és un tema més numèric: quant CO₂ emet aquest producte? I és un element quantitatiu, no qualitatiu que ens serveix per comparar-nos amb la competència.

-Un dels factors crítics en la sostenibilitat, especialment en termes ambientals, és el packaging. Com apliqueu la sostenibilitat en aquest camp?

-Nosaltres vam apostar pel cartró. En el cas de les col·lectivitats (productes que hagin d'anar a un hospital, un aeroport, una universitat, un institut, etc.) doncs el cartró (cartró marró, una caixa de cartró), i en el cas del producte domèstic doncs el que se'n diu "cartronet", que és per a que ens entenguem, com una caixa de cereals. Perquè aquest format? Primer perquè no es plàstic i teníem molt clar que volíem eliminar el plàstic i per eliminar-lo, hi han varies alternatives: hi ha empreses que han optat pel bioplàstic, altres per paper i en el nostre cas vam optar pel cartró perquè és molt apilable. Les caixes de cartró ens permeten fer com un tetrís dins d'un camió (...) i aprofitar l'espai

al màxim dins del camió. Per tant, considerem que com un camió crema gasolina per transportar el producte del Punt A al punt B, llavors quants més productes puguis posar en un camió, menys camions necessites, per tant, menys gasolina i per tant menys CO2. (...). Optimització logística.

-El meu Treball de Recerca gira vers la incògnita de si una empresa sostenible pot rendir, obtenir el mateix o més benefici que una que no ho és. Sent el General Manager d'una empresa sostenible, creus que és possible?

-Jo crec que sí, però això no és màgia, si tens una empresa que té pèrdues i no genera benefici i ara d'un dia cap a l'altre decideixes fer-la sostenible de sobte no et "follaràs". És un element que ajuda, és positiu, o sigui no resta, sinó que suma i que segurament, amb molt d'esforç i amb un pla a llarg termini acabis generant més rendiment. Ara bé, és una aposta a llarg termini; des del moment en el que tu decideixes que la teva empresa sigui referent en termes de sostenibilitat, fins al moment en que això et genera un rendiment econòmic no passa un dia, ni dos dies, ni un any. Les empreses que ja, des d'un inici han apostat per la sostenibilitat, segurament en un futur tindran millor rendiment que la mitjana del seu sector. (...) Necessites ser molt constant i coherent i fer el mateix durant molts anys, i al cap de molt temps llavors ja t'has convertit en un referent en sostenibilitat i llavors guanyes benefici.

-Llavors jo em pregunto: Quins efectes té, a nivell empresarial no fer aquesta transició i quins factors hi intervenen (factors econòmics, socials, tecnològics...) que alenteixen el procés?

-Bé, això mateix que et comentava sobre el resultat que es veu sobretot en un llarg termini, és un factor que a moltes empreses tira enrere pel sacrifici que implica, la inversió que necessita, recursos, moltes hores... al final estàs fent un esforç com a empresa que no rendirà d'immediat com moltes vegades es busca i prioritza. El risc que jo li veig a això, és que s'expulsi [a les empreses que no han fet la transició] del mercat perquè arribi un dia en que ja no arribem a comprar un producte si no és certificat, i en el moment en que això passi, potser ja és massa tard per fer el canvi. Si tu et preguntes si d'aquí a 10 anys vols seguir sent líder [en sostenibilitat] i respones que sí, t'has de certificar i has d'apostar per un pla sostenible. Tots tenim clar que d'aquí a un llarg i mig termini, això serà un tema indispensable (...) i si vols tenir benefici has d'apostar per això ja. En definitiva, si em preguntes: "podries no ser B Corp al 2023 i tenir els mateixos resultats? Sí "podries no ser B Corp al 2030 i tenir els mateixos resultats?" No. Llavors si com a empresa t'interessa seguir líder doncs t'hi has de posar ja pels anys que requereix.

-En el meu treball he analitzat convenis tals com el protocol de Kioto, el tractat de Lisboa, els ODS... l'aposta de l'empresa cap a un model més sostenible, ve marcada pel que s'estableix en aquests protocols i mesures, o ha estat una decisió interna de l'empresa independentment d'aquests protocols, tractats...?

-En el nostre cas és una aposta interna, perquè els protocols són sempre molt menys exigents; si B Corp implica el 100%, els protocols són un 50%, vull dir, estem fent més voluntàriament perquè el que és obligatori és molt poc. A més, si jo ja sóc B Corp, el dia que em vulgui alinear amb el tractat de Lisboa o els ODS o l'agenda 2030 o el que sigui, doncs és un tema que ja no preocupa perquè jo ja sé que estic fent el doble del necessari. Però no ho fas només per això, perquè si així fos, hauries de fer la meitat. Per exemple, l'Agenda 2030 no t'obliga a fer servir energies renovables o no t'obliga a tenir un salari màxim cinc vegades superior al salari mínim, per tant, si només volguessis complir l'Agenda 2030, no cal necessàriament que facis tot això.

ENTREVISTA A DELAFRUIT

Entreviu amb: Alícia Alegret, Corporate Officer responsable en termes de sostenibilitat, ESG i B Corp de DELAFRUIT

Per Ariadna Ferreres

- Podries introduir-me una mica Delafruit?

- Delafruit som una empresa d'alimentació especialitzada en *baby food*. La majoria del que fem ho exportem fora d'Espanya i fora d'Europa. Primer de tot, cal esmentar que no som una marca pròpia, som com manufactors, copackers, treballem per tercers sempre, i treballem per les marques d'alimentació més importants a nivell mundial. (...) Vam començar fa 10 anys amb fruita i verdura i ara ja estem incloent carn, peix, xia, cereals, làctics... L'avantatge de tot això és que no és necessari posar-ho a la nevera llavors és més pràctic, pots portar-ho en qualsevol bossa i té una vida útil d'uns 14 mesos. (...)

- A la vostra web, són molt notoris els termes de responsabilitat i sostenibilitat, què enteneu vosaltres per responsabilitat i sostenibilitat i com garantiu i dueu a terme la seva aplicació?

-Nosaltres som la primera empresa certificada amb B Corp. Nosaltres no sabíem que era el B Corp, però els nostres principals clients (principalment de Regne Unit) són ambaixadors B Corp a nivell europeu i ens van convidar a conèixer el moviment i a participar. Vam veure que B Corp, és una nova manera de ser empresa, generes un triple impacte, un impacte econòmic perquè ets una empresa, no una ONG, o sigui que hem de fer diners, però d'una nova manera, de manera sostenible; és a dir, que tenen tant de pes tant les decisions econòmiques com les decisions socials i mediambientals sense oblidar que som un negoci i que l'empresa ha de sobreviure.

(...) Som molt conscients, que tota la part no financera, tota la part de valor, la part d'impacte social i mediambiental aporta valor a l'empresa avui en dia. (...) Tenim tres àrees: l'àrea financera/econòmica (de negoci) l'àrea social i l'àrea mediambiental i totes elles enfocades a cinc pilars: a treballadors (el més important per nosaltres), als proveïdors ja que necessitem donar valor a la cadena de subministrament dels nostres proveïdors per poder generar impacte, si tu ets molt sostenible a la teva empresa però estàs comprant productes de llocs on exploten infants (per exemple) doncs tens un problema, llavors intentem utilitzar productes de proximitat, orgànics... tot i que tractant-se de *baby food* és una mica complicat però nosaltres tenim una política de proveïdors pròpia, de compres i doncs triem proveïdors que tinguin un impacte social (treball per

a persones amb discapacitats o amb risc d'exclusió social, etc.) o mediambiental (que, per primera vegada hem arribat a poder calcular la nostra petjada de carboni i hem pogut reduir-la de corporativa un 79% i ho vam fer reduint el transport aeri.) (...).

- *Un dels factors crítics en la sostenibilitat, especialment en termes ambientals, és el packaging. Com apliqueu la sostenibilitat en aquest camp?*

- (...) En aquesta indústria o sector, o et poses les piles en un packaging reciclable i sostenible o moriràs en tres, quatre o cinc anys, perquè la veritat és que hi ha un moviment empresarial real en que o les empreses formen part de la solució del planeta o ens quedem sense planeta; i no ho dic des de l'alarmisme, sinó perquè estem utilitzant una quantitat de recursos que la Terra té limitats. Llavors, sota aquesta premissa, i la premissa de negoci, nosaltres no som ni visionaris ni la part romàntica ni la part bucòlica, som una empresa que hem de fer diners, que tenim 326 treballadors directes i 450 indirectes, que aquí advenen moltes famílies i hem de tenir un impacte social i mediambiental positiu. Per tant, realistament sota aquesta premissa, sabem que o fem una transició sostenible o la gent et deixarà de comprar. El segell B Corp ens ajuda molt sobretot fora d'Espanya, a Espanya no es coneix. En canvi, a Estats Units, un nen de 10 anys veu el segell i sap, com a mínim, que és una empresa conscienciada. El B Corp no et demana que siguis 100% sostenible, que siguis una empresa descarbonitzada... el que et demana és: mesura el teu impacte, i quan el mesuris, millora'l i poc a poc el vas millorant. (...) Fins on no puguis reduir el teu impacte, compensa-ho (a través de cremació de boscos o amb accions conjuntes amb empreses que ho puguin fer...), allò que tu estiguis impactant negativament en l'ambient, pugui quedar compensat d'una altra manera i sobretot mesurant també tenint un impacte positiu sobre les persones (...).

-Tornant al packaging, la vostra generació de consumidors que esteu entrant en el mercat del gran consum i sou més exigents. Però és que hi ha un problema, avui dia tot i fer les coses bé, està tot penalitzat; els productes que són sostenibles, que són B Corp, que són Eco, són orgànics, són més cars que els productes que no ho són. Llavors ara a B Corp ara s'està intentant impulsar primerament una part de comunicació: que tothom entengui què és, què vol dir i que no hagin de ser les empreses qui ho expliquin, sinó que se sàpiga i al veure una empresa amb aquest certificat sàpigués que estan intentant fer les coses millor, i després que deixi d'estar penalitzat; avui dia contaminar és gratuït com qui diu, llavors qui fa les coses bé és qui acaba pagant: els orgànics, sense pesticides, sense fosfats... és més car, i això acaba repercutint sobre al client final. I és que no hi ha una igualtat d'oportunitats perquè els productes són més cars i doncs la majoria acaben

comprant per preu i no per consciència, i més que res perquè moltes famílies no es poden permetre pagar segons quins preus i en canvi si fos més barat si ho farien per consciència. (...)

-S'ha aprovat, fa uns mesos des del moviment B Corp, que el congrés dels diputats aprovés la llei de societat de benefici d'interès comú on es reconeixeran les empreses amb un propòsit com les B Corp. A veure si a través de normatives, conscienciació... es comença a penalitzar, sancionar a aquells que estan fent les coses malament i no qui intenta canviar les coses. (...) perquè sinó, la indústria no canviarà.

- Pel què fa la certificació B Corp, què va motivar-vos a voler assolir-lo? Va ser una iniciativa presa des de direcció, algun departament de medi ambient...? Com va ser el procés per obtenir-lo? Què significa per a vosaltres?

-La iniciativa ve de Ella's Kitchen el nostre principal client a Regne Unit que ens va convidar a formar-ne part i la veritat és que quan entres a ser una, és com una xarxa i facilita molt les coses. A nosaltres ens va costar prop de 2 anys obtenir la certificació, perquè és un canvi de mentalitat i és una certificació molt complicada, (...) has d'arribar als 80 punts i tens 5/6 àrees que sumades totes pots obtenir fins 80 punts i de la màxima total són 200. (Això sí, cap empresa en el món ha aconseguit 200 punts i si algú ho aconsegueix, pujaran la puntuació perquè la gràcia és que el B Corp sigui una millora infinita (...)).

Una auditoria de B Corp et fa els exàmens sobre cada àrea. (...), i això després ho has de poder acreditar, sent la diferència entre les auditories normals i el B Corp, que és intangible. (...).

Cada tres anys t'has de certificar de B Corp i entremig d'aquests anys doncs anem repassant, refent i corregint aquelles àrees que cal millorar. (...).

- Creus que els vostres clients, valoren, tenen en compte, aquesta certificació? Teniu nous clients des de que us heu certificat?

-Els clients europeus sí, sens dubte, els clients asiàtics no i al continent americà, els clients nord-americans sí i els sud-americans, no. Tot això té molt a veure amb el creixement del moviment B Corp que està en auge.

A Espanya, et diré que cada vegada es coneix més el moviment B Corp, les empreses cada cop van movent-se més pel costat sostenible. (...).

- Demaneu als vostres proveïdors tenir aquest certificat o altres certificats de sostenibilitat mediambiental o social (per exemple, etiquetes ecològiques, EMAS...?)

- No ho demanen, però sí que ho començarem a recomanar i a més, estem treballant en una nova política de compres que aprovarem a finals d'any on s'està posant molt de pes en la part de compres sostenibles i amb impacte social de tal manera que al final, quan vagis a comprar a proveïdors, no només aniràs a mirar preus. Al cap i a la fi el que et fa B Corp és que quan prens una decisió estratègica estigui en el mateix nivell no només la part econòmica sinó també la part d'impacte.

- Em podries posar exemples d'indicadors de sostenibilitat que utilitzeu a la vostra empresa?

- Nosaltres estem fent servir el Gri, que és el estàndard internacional de la comunitat europea i a través del Gri, tens tots els indicadors i a més, hi ha la llei de l'informe no financer i entre altres coses, et dona amb quins indicadors ho has de mesurar. També, ara ha sortit la Taxonomia Europea, que doncs com la EU va veure que hi havia tanta normativa mediambiental dispersa, ha decidit fer una agrupació i a través d'aquesta, si tu compleixes determinats requisits, seràs una empresa sostenible. (...) Perquè és que al final, hi ha moltíssim greenwashing, moltes empreses que fan veure que sí però en realitat no i ho estan desenvolupant i entrarà en vigor l'any que ve junt amb l'informe de les comptes anuals on podràs accedir a l'informe no financer i es veurà si la teva empresa és apta per formar part de la Taxonomia Europea.

- Fent el TDR, analitzant els indicadors i segells de sostenibilitat he vist que n'hi ha moltíssims, i pot arribar a ser saturador, però... són tots els certificats realment rellevants? Quins criteris teniu a l'hora de triar-ne els més indicats?

-No, no tots són rellevants. (...) vam entrar a B Corp perquè de tots els que hi ha, primer: el nostre principal client era un ambaixador de B Corp però després això, dins d'aquest món, això no deixa de ser un "cortijillo"; nosaltres paguem, paguem 3.000€ anuals per ser B Corp un cop t'has certificat, o sigui hi ha una quota en funció de la facturació de l'empresa i el nombre de treballadors, això no és gratis. I a més, es paga als mateixos que et diuen si ets o no ets B Corp i això passa amb la majoria de certificacions; i és que no deixa de ser un negoci el B Corp, per B Lab (B Corp és la certificació i B Lab és qui mou tot) amb els seus treballadors, amb accions...

però de cada empresa que certifiquen, després cobren des de 2.000/3.000€ les petites fins 60.000€ les grans.

-Per tant, s'ha d'anar amb compte, una certificació pot arribar a ser un import revolucionari que pagues per ser considerat sostenible. (...) Si fóssim una marca pròpia doncs depèn a quin públic et dirigeixis, si estigués enfocat al públic espanyol doncs no sé si encara mereixeria la pena fer tot l'esforç.

- Ara que sabem el procés de transició d'una empresa no sostenible a una que sí ho és, em preguntava, des d'un punt de vista empresarial, quins factors fan que s'alenteixi aquest procés? (factors econòmics, socials, tecnològics...) i quins efectes té no fer el canvi?

-És la suma de tres factors: les administracions, l'empresa privada i la ciutadania com a consumidors. Si una de les tres potes falla, qualsevol moviment cap a la sostenibilitat fallarà i quedarà coix.

-Al final, la sostenibilitat, entesa com un impacte positiu i deixar les coses igual o millor de com te les has trobat, no pot ser una cosa només de les empreses; una cosa només de l'administració o només dels ciutadans (que al final són els que volen i volen amb garanties). Si hi ha salaris mileuristes, treballadors en risc d'exclusió social... amb prou feines podran aguantar una cistella que està pujant de preus cada dia, i doncs difícilment es triarà un producte perquè sigui B Corp sinó que derivarà a una economia de subsistència.

-Cal, sobretot, una col·laboració entre administració i empresa i no només mitjançant normatives sancionadores sinó facilitadora de recerques i innovació. (...) S'ha de deixar que els científics, investigadors, emprenedors... de tot arreu, hi ha gent súper creativa i que realment saben donar-li un tomb als productes que tenen poca vida i donar-los una vida útil, doncs que puguin desenvolupar alternatives sostenibles (saludables també en el nostre cas) però sostenibles mediambientalment. (...) S'han d'anar de la mà de l'administració i empresa i sobretot, no penalitzar al ciutadà.

- En el meu treball he analitzat convenis tals com el protocol de Kioto, el tractat de Lisboa, els ODS... l'aposta de l'empresa cap a un model més sostenible, ve marcada per l'establert en

aquests protocols i mesures, o ha estat una decisió interna de l'empresa independentment d'aquests protocols, tractats...?

-És una decisió interna però mirant els ODS, l'ONU i els tractats i el que fa la resta del món en quant a sostenibilitat. Nosaltres per exemple, hem lligat els nostres objectius de visió de futur a els ODS.

Tot i així, per exemple la igualtat de gènere o Hambre Cero són objectius molt utòpics, llavors només ens plantegem, en el nostre entorn i la nostra comunitat fer donacions a determinades ONGs o inversions internes per aprofitar-ho tot... (...) o sigui, alienar les teves accions i propòsits amb un ODS.

ENTREVISTA A BLUEPHAGE

Entreviu amb: Enric Queralt, CEO de BLUEPHAGE

Per Ariadna Ferreres

- Em podries parlar una mica sobre Bluephage?

- Bluephage és un *spin off* de la Universitat de Barcelona, i va néixer a partir d'uns científics que van idear una patent que permet analitzar determinats tipus de virus en l'aigua en poc temps. Habitualment per veure si un virus és infecció, es triga més d'un dia; cultivant en una nit i llavors nosaltres podem donar resultats en 5 o 6 hores. Ara estem treballant per comercialitzar tot això.

- L'aigua que tracteu és aigua que fem servir habitualment (de dutxes, aixetes...) o és aigua feta servir per altres usos?

- En general, aigua per al consum humà. El nostre client no és el ciutadà sinó la empresa que abasteix l'aigua a la població. I després aigües residuals depurades, les depuradores, etc.

- He vist que compteu amb la certificació B Corp, què va motivar-vos a voler assolir-lo? Va ser una iniciativa presa des de direcció, algun departament de medi ambient...? Com va ser el procés per obtenir-lo i què significa per a vosaltres?

- Doncs el procés va ser llarg, potser d'un any i mig (o sigui no és una cosa que facis així com així) i per un costat hi ha molt de paper perquè has de plasmar tot allò que fas i vols fer i s'ha de documentar; no s'hi val dir "jo reciclo" i ja està, no, ho has de demostrar. I després a mesura que et van fent preguntes et van sortint coses que cal millorar i per tant, cal aplicar-ho perquè hi ha temps per ajustar-te al què et demanen.

El motiu? Doncs perquè creiem en voler fer un món millor i en voler fer una empresa socialment responsable i creiem que aquest tipus de peruaització que li dona el B-Corp creiem que era molt interessant.

La presa de la decisió la vaig voler fer jo, que soc el conseller delegat de l'empresa i va ser una decisió instantània; quan ho vaig conèixer no vaig dubtar en que volia tenir aquest reconeixement i vull treballar per aconseguir-ho. Ho vaig fer de manera més personalitzada, és a dir, jo ho vaig liderar, ho vaig comentar i doncs el consell de l'administració em va recolzar.

- La teva empresa és de biotecnologia, un àmbit bastant lluny del que jo toco almenys a l'institut i no et negaré que em va sorprendre trobar una empresa de biotecnologia certificada. Com pot una empresa, en el teu àmbit ser responsable social i ambientalment?

-Jo crec que ningú és sostenible avui dia, llavors, per exemple, nosaltres produïm productes que requereixen de plàstic perquè nosaltres hem de garantir una qualitat sanitària; és a dir, nosaltres quan prenem una mostra d'aigua, sigui d'on sigui, analitzem dins d'un envàs (sigui de plàstic o de vidre) i llavors aquell envàs ha de tenir una higiene, cosa que només t'ho dona el plàstic o el vidre i l'únic dolent és que t'impedeix reciclar. O sigui, si és cert que cadascú pot tenir un rentaplats per exemple, però això no ho podem controlar nosaltres. Llavors, aquest any per exemple hem canviat alguns kits que teníem de plàstic, els hem passat a vidre. Però segueix quedant un dilema: què és més sostenible, el plàstic o el vidre? El vidre requereix de molta energia per generar-lo, perquè l'has de fondre i a 1000°; el plàstic amb 200° ja tens la forma que tu vols, per tant, potser energèticament el plàstic és més sostenible, però el vidre que ve de la fusió d'arena silícia i uns òxids i a la Terra n'hi ha moltíssim més que el plàstic, que ve del petroli. Per això dic que al final no som sostenibles perquè tu pots buscar una solució però no acaba de ser 100% sostenible.

(...) per tant, es tracta de fer millores per ser més sostenibles, d'això va B Corp.

- Creus que els consumidors (a nivell global), tenen en compte la sostenibilitat com un factor important a l'hora de fer la compra o influeix més el preu?

-Quan la gent ho coneix, diu: "ostres que bé!" però com que no hi ha incentius per ser-ho, hi ha molta gent que és espectadora en aquest fenomen; o sigui que et triarà per uns altres criteris i no només per aquest. Pot ser pel preu, pot ser la proximitat o poden ser altres factors i aquest doncs és un factor complementari.

- Demaneu als vostres proveïdors tenir aquest certificat o altres certificats de sostenibilitat mediambiental o social (per exemple, etiquetes ecològiques, EMAS...?)

-Nosaltres el que tenim allà són o clients o distribuïdors, o sigui enviem el producte i els distribuïdors fa "l'última milla" que se'n diu. Quan enviem un producte doncs se'ns pregunta per un certificat d'anàlisi, un munt de papers però en general encara no es demana tot això.

- Em podries posar exemples d'indicadors de sostenibilitat que utilitzeu a la vostra empresa?

-Quan tu fas l'anàlisi B Corp de l'empresa, doncs has de fer un seguiment dels diferents seguiments indicadors ja sigui de matèries primes, energia, km moguts...

- Em preguntava, des d'un punt de vista empresarial, quins factors fan que se n'alenteixi aquest procés? (factors econòmics, socials, tecnològics...) i quins efectes té no fer el canvi?

-Des d'un punt de vista del sector industrial, la conscienciació per ser sostenible hi és, de millorar factors com l'aigua, residus, aire... i cada any tothom doncs intenta fer alguna cosa d'inversió, de millora, i siguis o no B Corp, des de fa anys s'inspecciona els temes de sostenibilitat. En quant al certificat B Corp no és només sostenibilitat, sinó també que hi ha una ètica darrere i s'inclou el tracte als treballadors, com participen a la societat... o sigui també incloent aquesta vessant social i no veure el treballador com una força humana sinó com una força de valor i que aporta. Llavors quan més bé està l'empresa, millor rendirà.

- En el meu treball he analitzat convenis tals com el protocol de Kioto, el tractat de Lisboa, els ODS... l'aposta de l'empresa cap a un model més sostenible, ve marcada per l'establert en aquests protocols i mesures, o ha estat una decisió interna de l'empresa independentment d'aquests protocols, tractats...

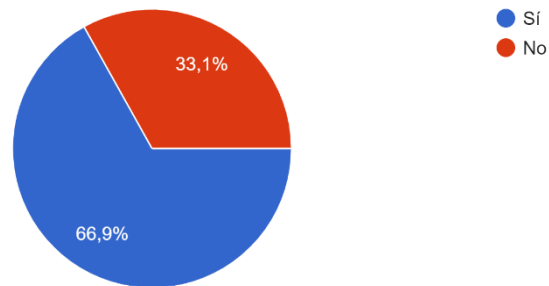
-Moltes empreses porten molts anys fent per exemple, el que es diu en els ODS amb l'aigua i l'energia, sols que ara es diuen ODS. Jo ara també assisteixo periòdicament a reunions on hi ha indústries rellevants pel país, que presenten els seus objectius de desenvolupament sostenible, com els apliquen a l'empresa i doncs s'està en una millora continua però dins d'aquesta vessant. El tractat de Kioto, i tot el que va de la petjada de carboni, hi ha un mercat, hi ha unes indústries mes afectades que d'altres; si ets una siderúrgica per exemple o una química, això ho has de tenir en compte, però en canvi una empresa del sector del aigua (com en el meu cas) doncs potser no t'afecta tant.

El que sí estem començant a treballar, al treballar amb aigua, és la petjada hídrica (que segurament es creï un ODS) i hi haurà un mercat (perquè al final amb el CO2 el que hi ha és un mercat, un mercat de CO2 amb una compra-venda de drets).

ENQUESTA A LA POBLACIÓ DEL CAMP DE TARRAGONA: ECONOMIA SOSTENIBLE

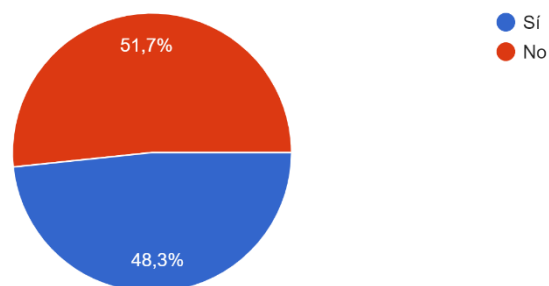
¿Dejarías de comprar a una empresa que hiciese algo social o medioambientalmente inapropiado?

151 respostes

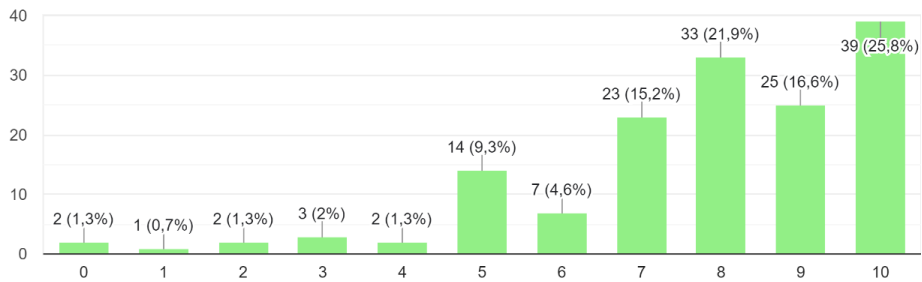
¿Trabajarías en una empresa que no fuera responsable social y medioambientalmente?

151 respostes

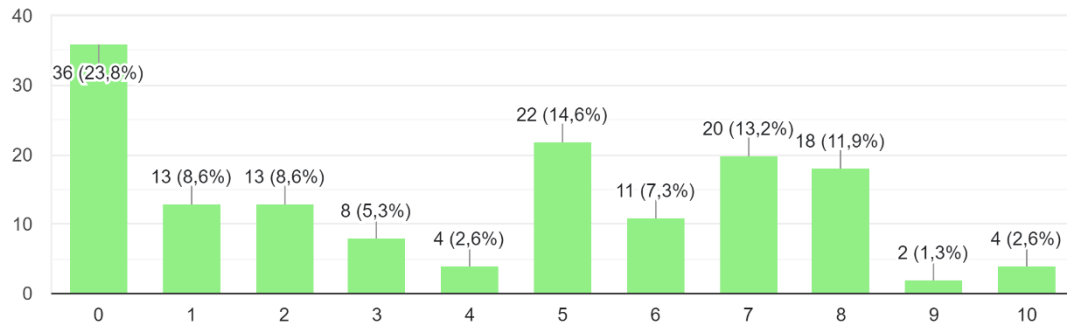
En una escala del 0 al 10, ¿cómo de importante consideras que la sostenibilidad es un factor importante en el mundo actual?

151 respuestas

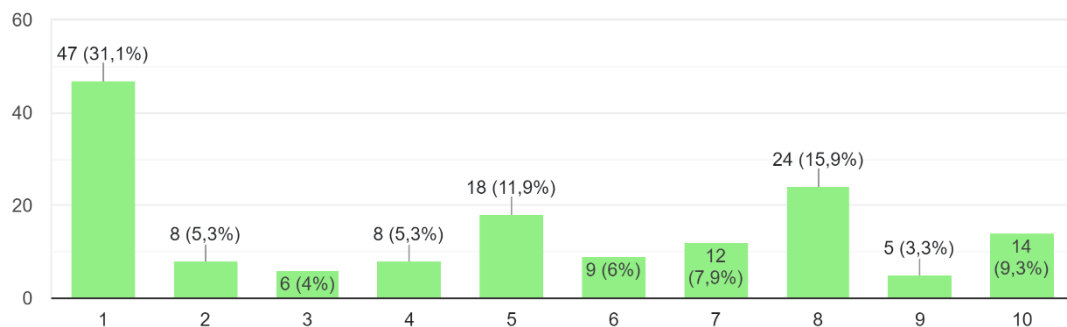
En una escala del 0 al 10, ¿cómo valorarías tu conocimiento sobre el valor compartido en términos de economía?

151 respuestas

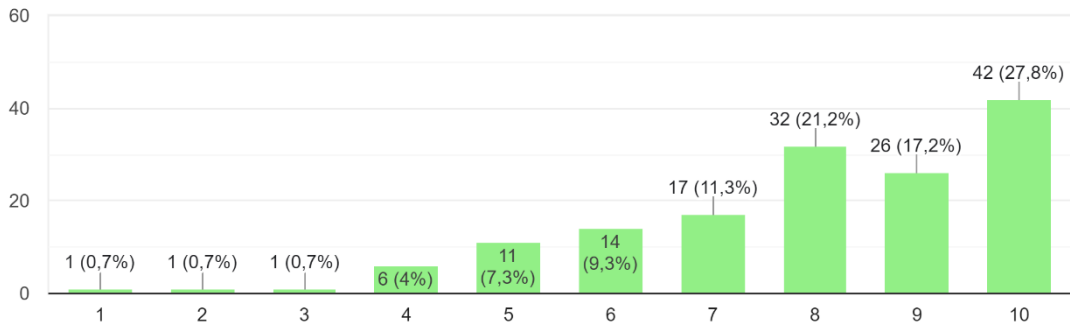
¿Y sobre la economía circular?

151 respuestas

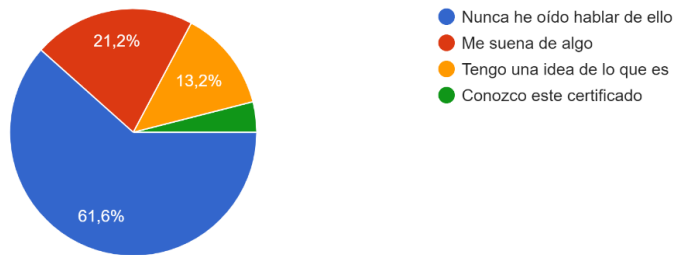
¿Cómo de importante crees que una empresa ofrezca un sistema de producción sostenible?

151 respuestas

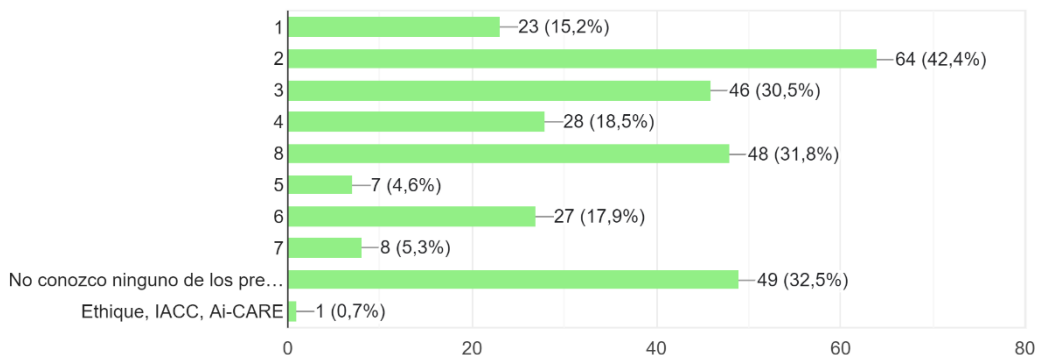
¿Conoces el certificado B-Corp?

151 respuestas

¿Cuál de estos certificados eco-sostenibles conoces?

151 respuestas

*

1-

4-

7-

2-

5-

8-

3-

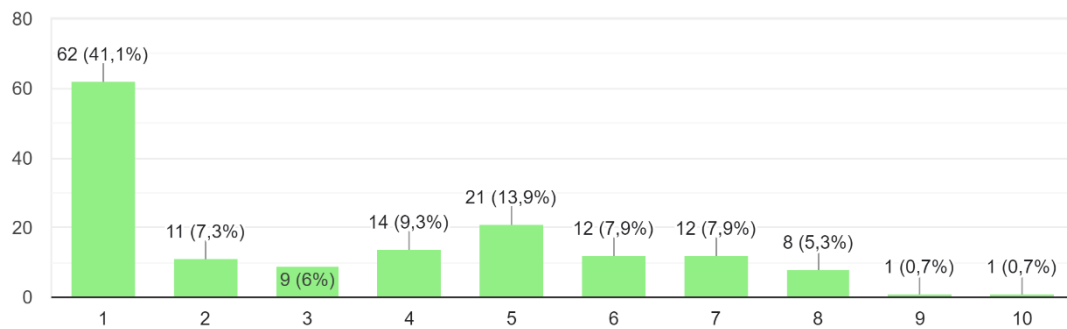

6-

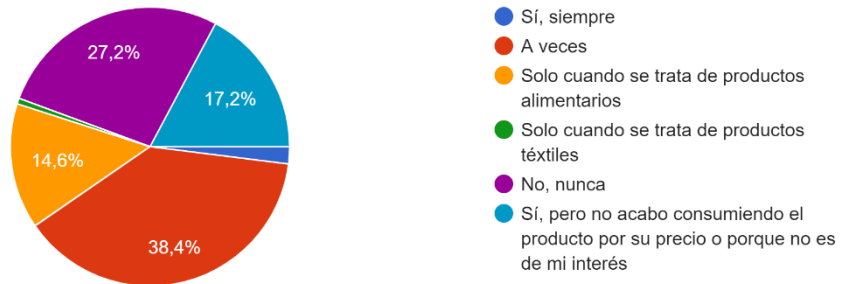
En una escala del 0 al 10, ¿cómo valorarías tu conocimiento sobre el Protocolo de Kioto?

151 respuestas

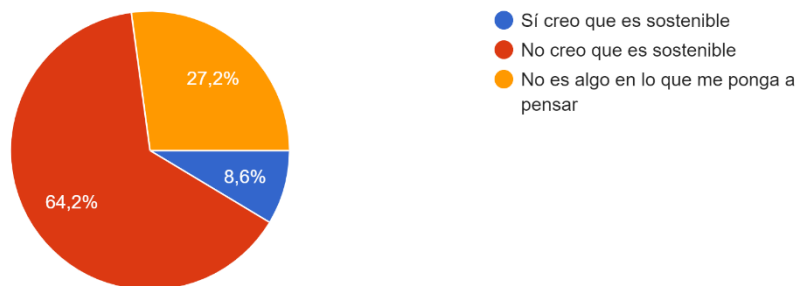
Quando vas a consumir un producto, te fijas de algún modo si su proceso de producción es sostenible o si tiene algún sello que lo identifique como sostenible?

151 respuestas

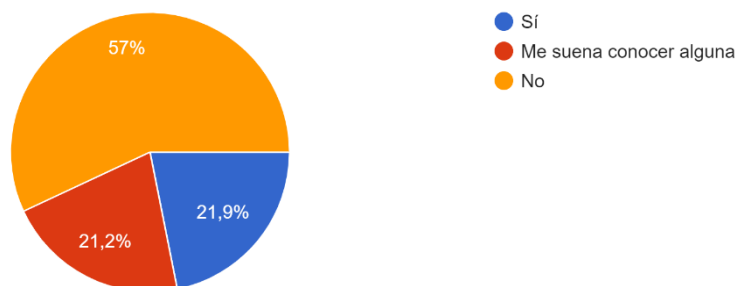
¿Crees que el sistema de producción y consumo actual es sostenible a largo término?

151 respuestas

¿Conoces alguna empresa sostenible en Tarragona?

151 respuestas

En relación a la pregunta anterior, ¿consumes sus productos?

151 respuestas

